

RMK HIIUMAA METSKONNA
METSA MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022

Metsaülema pöördumine	3
1. Metsa majandamine aastatel 2003–2012	5
1.1. Maakasutus	6
1.2. Metsavarud	7
1.3. Raied	15
1.4. Metsakasvatus	17
1.5. Looduskaitse	20
1.6. Metsaparandus	22
1.7. Puhkevõimalused	24
1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9. Jahindus	28
2. Metsa majandamist mõjutavad planeeringud ja taristu	31
3. Metsa majandamine aastani 2022	35
3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

**RMK HIIUMAA METSKONNA
METSÄ MAJANDAMISE KAVA
AASTANI 2022**

foto: KAUPPO KIKKAS

HIUMAA ERIPÄRAKS ON VÄINAMERE VÄIKESAARED. RANNAJOON SAARNAKI LAIUL.

foto: KAUPPO KIKKAS

Lembit Lühi, metsaülem

RMK on metsaseaduse alusel tegutsev riigitulundusasutus, mille metsaseadusest tulenevad ülesanded on järgmised: riigimetsa korraldamine, majandamine ja kasutusse andmine; kasvava metsa raieõiguse ja metsa-materjalide müük; riigimetsa avaliku ülesande täitmine ja loodusväärtuste kaitse.

RMK eesmärgiks on riigimetsade kestlik majandamine, et ka tulevased põlvkonnad saaksid metsast saadavaid hüvesid kasutada vähemalt samal määral, kui seda teeme meie. Metsade majandamise kõrval on üldsuse jaoks oluline riigimetsa avatus kõigile, kellel soov metsas jalutada-matkata ja seeni-marju korjata või selleks ettevalmistatud kohas telkida ning metsapuhkust nautida.

Käesolev kava annab ülevaate RMK Hiiumaa metaskonna hallatavatest metsavarudest ja möödunud kümnendi tegevusest ning määratleb metaskonna tasandil olulisemad tegevussuunad nii maakasutuses kui ka metsamajanduses järgmiseks 10 aastaks. Kavast on näha, milliseks kujuneb riigimetsade vanuseline struktuur järjepideval majandamisel, samuti see, kuidas ja millises mahus kavandatakse metsade uuendamist, hooldamist, metsa-parandust ja looduskaitsetöid.

Riigimets on oluline tööandja ja puidukasutus ning metsamajandus omavad maaelu arengus tähtsat rolli. Looduskaitsete piirangute kehtestamine peab arvestama ökoloogiliste väärtuste kõrval ka majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid.

foto: KAUPPO KIKKAS

HIUUMAAL OMANE PALUMÄNNIK, KANAPEEKSI.

METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1.	Maakasutus	6
1.2.	Metsavarud	7
1.3.	Raied	15
1.4.	Metsakasvatus	17
1.5.	Looduskaitse	20
1.6.	Metsaparandus	22
1.7.	Puhkevõimalused	24
1.8.	Kultuurimälestised ja pärandkultuur	26
1.9.	Jahindus	28

foto: KALUPO KIKKAS

PALLI TELKIMISALA.

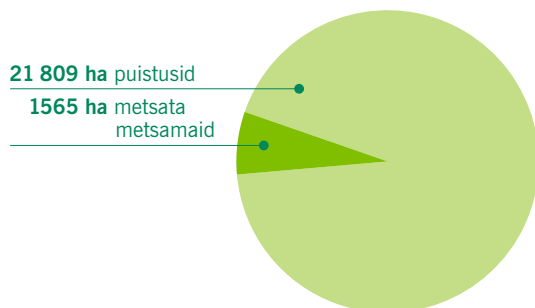
1. METSA MAJANDAMINE AASTATEL 2003–2012

1.1. Maakasutus

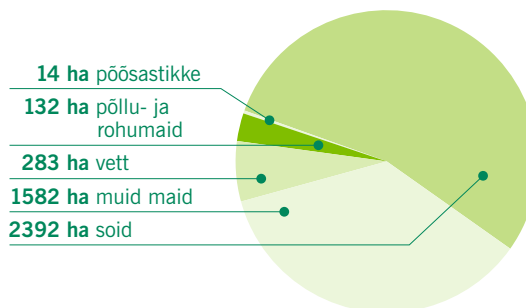
Hiiumaa metskonna hallatavate maade üldpindala on 28 626 hektarit, see koosneb 337 katastriüksusest. Hiiumaa metskonna maad hõlmavad riigimaad Kärkla linnas, Emmaste, Kõrgessaare, Käina ja Pühalepa vallas.

Hiiumaa metskonna metsakorralduslikult inventeeritud maade üldpindala on 27 777 hektarit ja metsamaa moodustab sellest 84%. Metsa kaardistamise ja kirjeldamise üksuseks on terviklik metsaosa ehk metsaeraldis, mis on oma takseertunnuste poolest metsamajandusvõtete rakendamiseks kogu ulatuses piisavalt ühetaoline. Eraldised moodustavad metsakvartali. Metskonnas on kokku 731 metsakvartalit, mis omakorda jagunevad 13 556 eraldiseks. Metsamaa (23 374 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 1. Mittemetsamaade (4403 ha) kõlvikuline jagunemine on toodud joonisel 2.

Joonis 1. Metsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Joonis 2. Mittemetsamaa kõlvikuline jagunemine (ha)

Hiiumaa metskonna metsakvartalid on jagatud metsandikeks järgmiselt: Kärkla metsandik 16 258 ha ja Putkaste metsandik 11 519 ha.

Hiiumaa metskonna hallataval riigimaal kehtib seisuga 01.01.2013 järgmises mahus pikaajalisi maakasutuslepinguid: hoonestusõigusi 1, maarendilepinguid sportimiseks ja puhkamiseks 4, maarendilepinguid poollooduslike koosluste hooldamiseks 15, pilliroo varumiseks 2 ja põllumajanduslikuks kasutamiseks 5.

1.2. Metsavarud

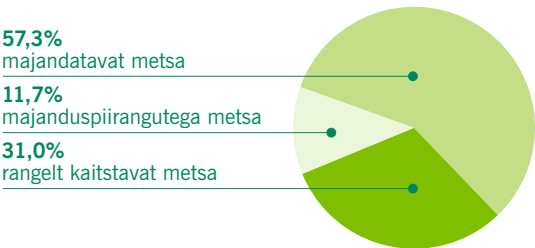
Hiiumaa metuskonna metsavarusid iseloomustab tabel 1, kus on ära toodud peamised metsa olemit iseloomustavad näitajad majandamiskategooriate lõikes. Metsamaa keskmised näitajad on arvutatud kogu metsamaa pindala kohta, mis hõlmavad ka lagedaid ja selgusetu alasid. Keskmise hektaritagavara on suurim rangelt kaitstavates metsades, kus noorte metsade osakaal on väga tagasihoidlik. Metsa kasvu intensiivsust iseloomustavaks näitajaks on kõrgusindeks, mis viitab metsa oodatavale kõrgusele 100 aasta vanuselt. Keskmise kõrgusindeks on suurim majandatavates metsades, kus ka metsade juurdekasv on suurim. Tabelis on eraldi välja toodud ka puistute tagavara ja juurdekasvu näitajad, mis on arvutatud ilma lagedate ja selgusetu aladeta.

Tabel 1. Hiiumaa metuskonna metsavarud

Metsavarusid iseloomustav näitaja	Metsakond kokku	Sealhulgas		
		Rangelt kaitstavad metsad	Majanduspiirangutega metsad	Majandatavad metsad
Metsamaa pindala (ha)	23 374	7 238	2 741	13 395
Metsamaa tagavara (tm)	4 255 000	1 490 000	500 000	2 265 000
Metsamaa keskmine tagavara (tm/ha)	182	206	182	169
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/a)	77 000	19 000	9 000	49 000
Metsamaa hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	3,3	2,6	3,3	3,7
Metsade keskmine vanus (a)	79	107	79	64
sh männikute keskmine vanus	89	112	84	76
sh kuusikute keskmine vanus	86	126	92	52
sh kaasikute keskmine vanus	49	72	50	43
Metsade keskmine kõrgusindeks H100 (m)	20,1	18,4	19,1	21,3
sh männikute keskmine kõrgusindeks	19,3	17,5	18,3	20,6
sh kuusikute keskmine kõrgusindeks	21,9	21,0	20,5	22,9
sh kaasikute keskmine kõrgusindeks	21,8	20,2	21,8	22,2
Puistute pindala (ha)	21 809	7 155	2 628	12 026
Puistute keskmine tagavara (tm/ha)	194	208	190	187
Puistute hinnanguline juurdekasv (tm/ha/a)	3,5	2,7	3,5	4,1

Hiiumaa metstkonna metsamaa pindala jagunemisest majandamiskategooriate lõikes annab ülevaate joonis 3.

Joonis 3. Metsamaa jagunemine majandamiskategooriate lõikes (%)

Rangelt kaitstavad metsad – metsad, kus majanduslik tegevus on keelatud, sh loodusreservaadid, kaitsealade ja püsielupaikade sihtkaitsevööndid ja vääriselupaigad.

Majanduspiirangutega metsad – metsad, kus majandamine on lubatud, kuid millele on metsaseaduse või looduskaitseadusega kehtestatud võrreldes tavapäraselt majandatavate metsadega täiendavad kasutuspiirangud.

Majandatavad metsad – metsad, mille majandamisel kehtivad metsaseadusega kehtestatud nõuded.

Tabelis 2 on toodud metsamaa jagunemine majandamiskategooriate ja peapuuliikide lõikes. Hiiumaa metsadest on tervelt 31% range kaitse all, sh on enim kaitstud kuusikud (41%) ja sanglepikud (51%). Majandatavaid metsi on 57%.

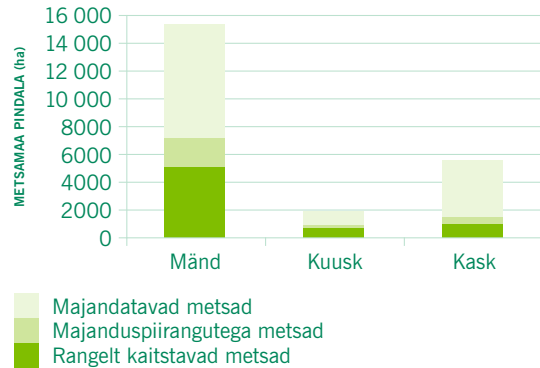
Tabel 2. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide ja majandamiskategooriate lõikes

Peapuuliik	Metsamaa pindala						
	Rangelt kaitstavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Majandatavad metsad		Kokku
	ha	%	ha	%	ha	%	ha
Mänd	5 135	33,4	2 055	13,4	8 178	53,2	15 368
Kuusik	778	41,1	179	9,4	937	49,5	1 894
Kask	1 083	19,3	450	8,0	4 080	72,7	5 613
Haab	25	37,9	4	6,1	37	56,0	66
Sanglepp	206	50,5	41	10,0	161	39,5	408
Teised	11	44,0	12	48,0	2	8,0	25
Kokku	7 238	31,0	2 741	11,7	13 395	57,3	23 374

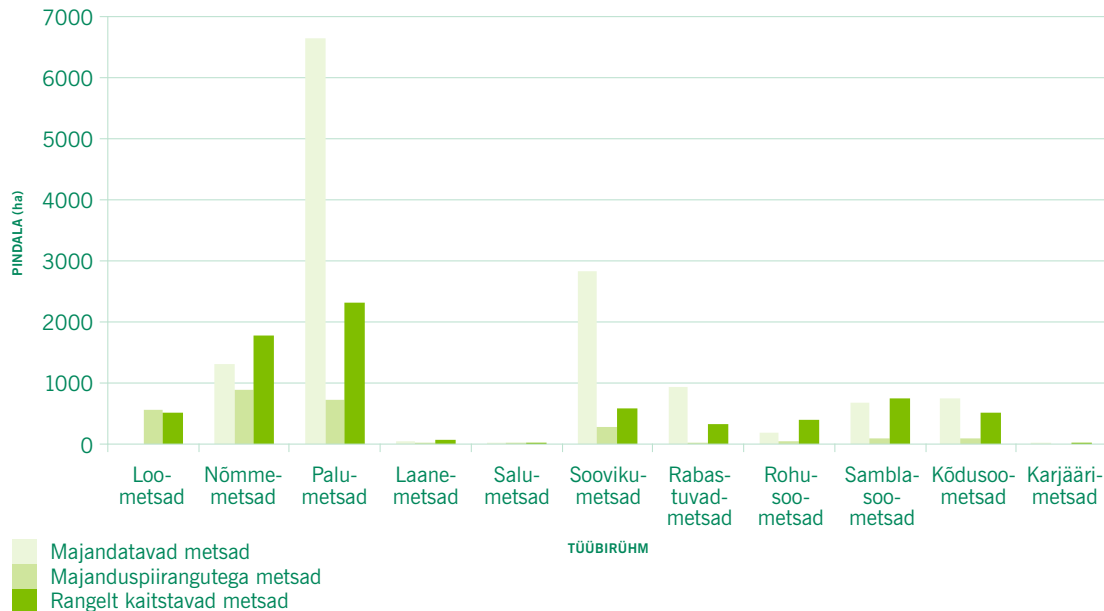
Hiiumaa metskonna peamiste puuliikide jagunemist majandamiskategooriate lõikes iseloomustab joonis 4.

Hiiumaa metskonnas on valdavad palu- ja soovikumetsad, mida ka kõige intensiivsemalt majandatakse. Kõige rohkem on kaitstud nõmme- ja soometsad. Joonisel 5 on toodud metsamaa pindala jagunemine metsa kasvukoha tüübirühmade lõikes.

Joonis 4. Männikute, kuusikute ja kaasikute pindala jagunemine (ha)

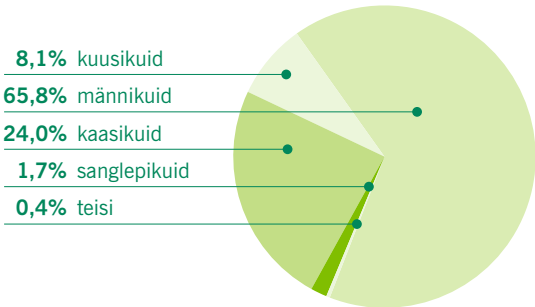
Joonis 5. Metsamaa pindala jagunemine metsakasvukoha tüübirühmade lõikes (ha)

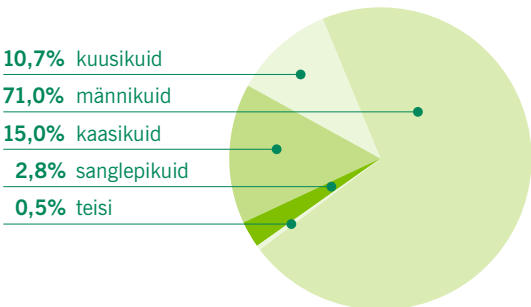
Hiiumaa metskonna metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide kaupa majandamiskategooriate lõikes on toodud joonisel 6. Valdavad on männikud, mida on kaks kolmandikku metsamaa pindalast. Majanduspiirangutega metsade männikud moodustavad koguni 75% metsamaa pindalast.

Joonis 6. Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi (%)

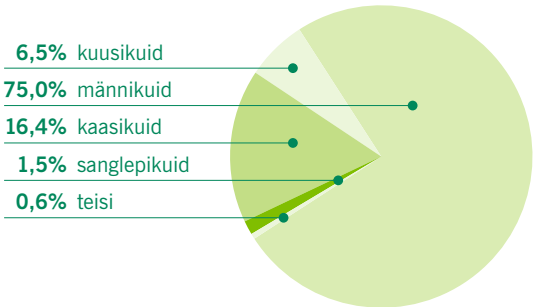
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi

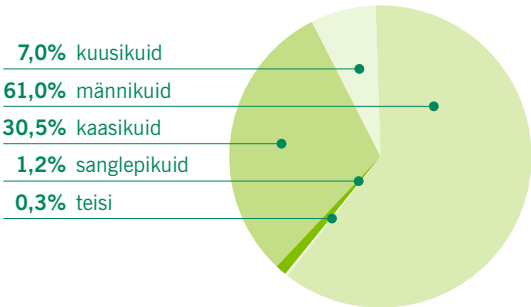
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majanduspiirangutega metsades

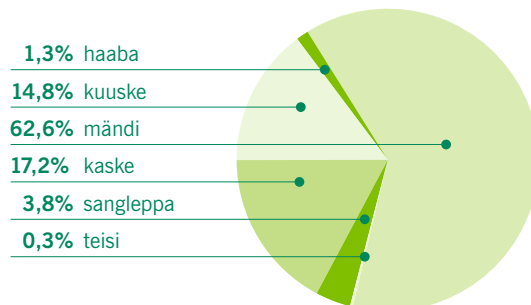
Metsamaa pindala jagunemine peapuuliikide järgi majandatavates metsades

Metsade liigilisest koosseisust puistute tagavara järgi annab ülevaate joonis 7.

Joonis 7. Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi (%)

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi

Metsamaa tagavara jagunemine koosseisupuuliikide järgi rangelt kaitstavates metsades

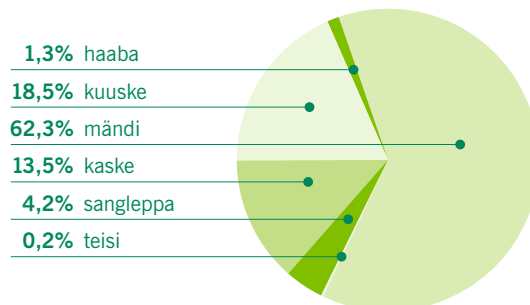

foto: KAUPPO KIRKKAS

LEEMETI SUUSARADA, PUTKASTE METSANDIK.

Hiiumaa metskonna metsade vanuseline jaotus on puuliigiti erinev. Männikute vanuseline jagunemine on varieeruv. Palju on 60–70-aastaseid ja 110–120-aastaseid männikuid. Kõpsete männikute osakaal on kõrge kõikides majandamiskategooriates. Majandatavates metsades on kõpsete männikuid 27%, rangelt kaitstavates koguni 55%.

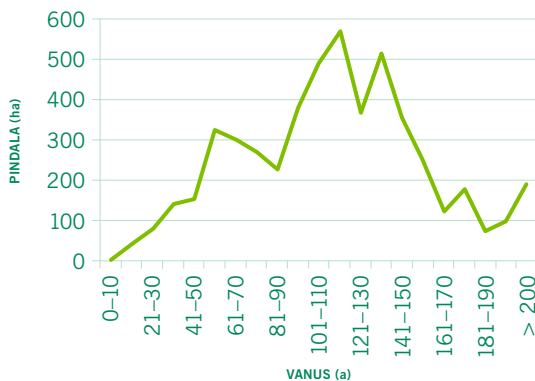
Ülevaate männikute vanuselisest jaotusest majandamiskategooriate lõikes annab joonis 8.

Joonis 8. Männikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Männikute pindala vanuseline jagunemine

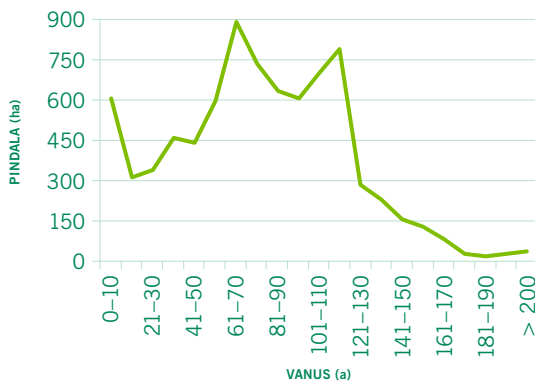
Männikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

Männikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

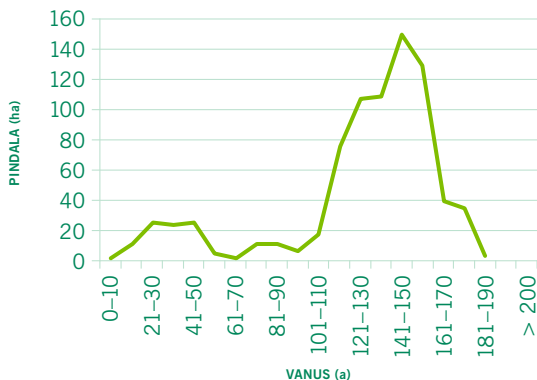
Hiiumaa metskonna kuusikute vanuselisest jaotusest annab ülevaate joonis 9. Väga palju on eriti vanu kuusikuid vanusevahemikus 120–160 aastat. Samuti on palju kuusenoorendikke teiste puuliikide raiesmike kuusega uuendamise tõttu. Kuigi majandatavates metsades on alates 20 aastast kuusikute jagunemine väga ühtlane, on ka siin vanu kuusikuid väga palju (30%). Rangelt kaitstavates metsades on küpseid kuusikuid tervelt 85%, keskmine vanus on 126 aastat.

Joonis 9. Kuusikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

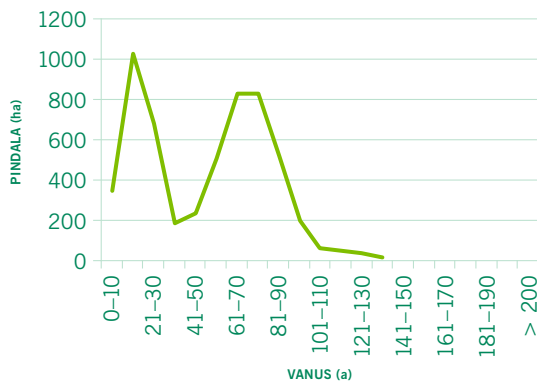
Kuusikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

Hiiumaa metskonna kaasikute vanuselise jaotusest annab ülevaate joonis 10. Kaasikute jaotus on varieeruv. Palju on noori ja 60–80 aasta vanuseid kaasikuid. Kaasikute madalseis 30–40-aastastes metsades on tekkinud okaspuude eelistamise tõttu sel ajaperioodil. Kõrgeid kaasikuid on majandatavates metsades 19% ja rangelt kaitstavates metsades 57%.

Joonis 10. Kaasikute pindala vanuseline jagunemine (ha)

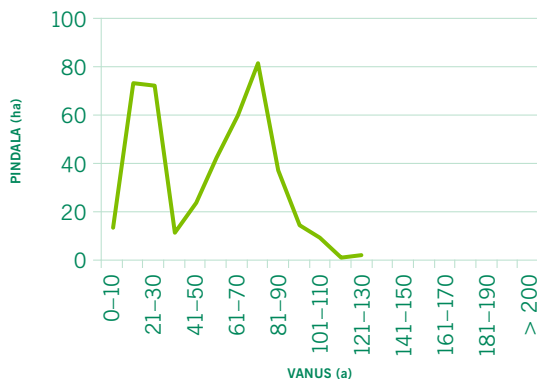
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine

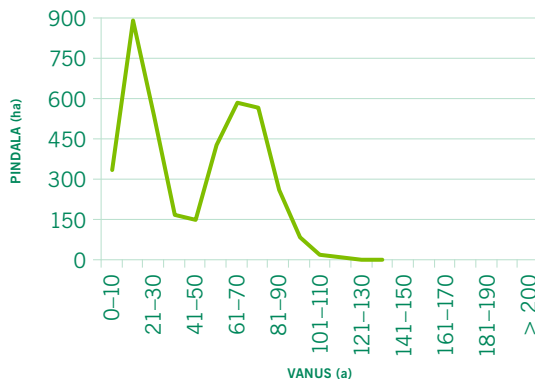
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine rangelt kaitstavates metsades

Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majanduspiirangutega metsades

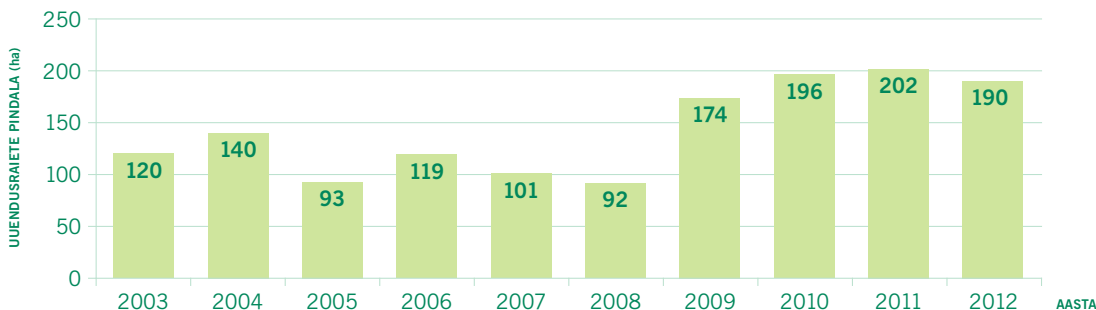
Kaasikute pindala vanuseline jagunemine majandatavates metsades

1.3. Raied

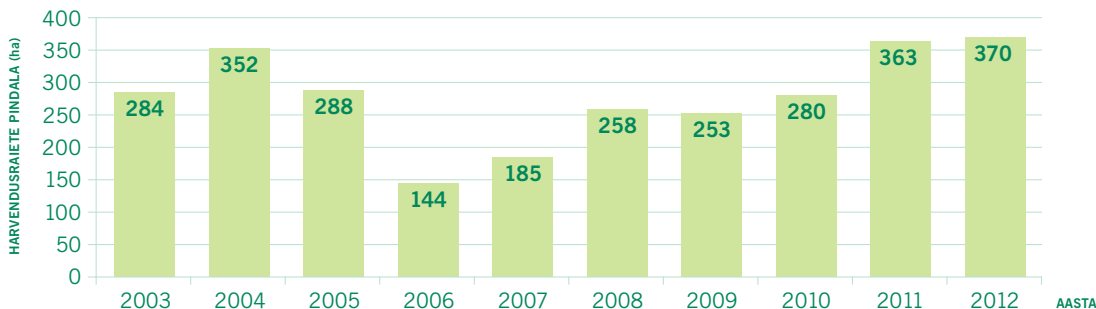
Hiiumaa metskonna uuendusraiate pindala iseloomustab joonis 11. Möödunud kümnendil oli uuendusraiate pindala vahemikus 92–202 hektarit aastas. Viimasel kolmel aastal on uuendusraie pindala olnud stabiilselt 200 hektari piiril. Uuendusraiate maht on olnud vaadeldaval perioodil suurenev. Põhjuseks on arvestuslangi optimaalne kasutamine ja maade lisandumine. Väikseim uuendusraiate aastamaht 2005. aastal on seotud jaanuaritormi kahjustuste likvideerimisega, kui raied suunati ümber teistesse kahjustuspiirkonna metstkondadesse.

Joonis 11. Uuendusraiate pindala (ha)

Harvendusraiate pindalast annab ülevaate joonis 12. Möödunud kümnendil on harvendusraiate pindala olnud aastate lõikes väga erinev. Kuni 2008. aastani majandasid väikesed metstkonnad metsa erineva intensiivsusega. 2005.–2006. aastal mõjutas raieintensiivsust ehitussektori kiire palgatõus, mis tekitas tööjõu liikumise ehitussektori kasuks.

Joonis 12. Harvendusraiate pindala (ha)

Raiete mahtu tervikuna iseloomustab joonis 13. Sarnaselt uuendus- ja harvendusraiate pindalale on aastate lõikes suurenenud ka raiutud likviidse puidu maht. 2003. aastal oli see ligikaudu 38 000 tm, 2012. aastal 67 200 tm. Peamine põhjus mahu suurenemisel on olnud nii uuendusraiate kui ka harvendusraiate pindala suurenemine.

Joonis 13. Raiemaht kokku (tm)

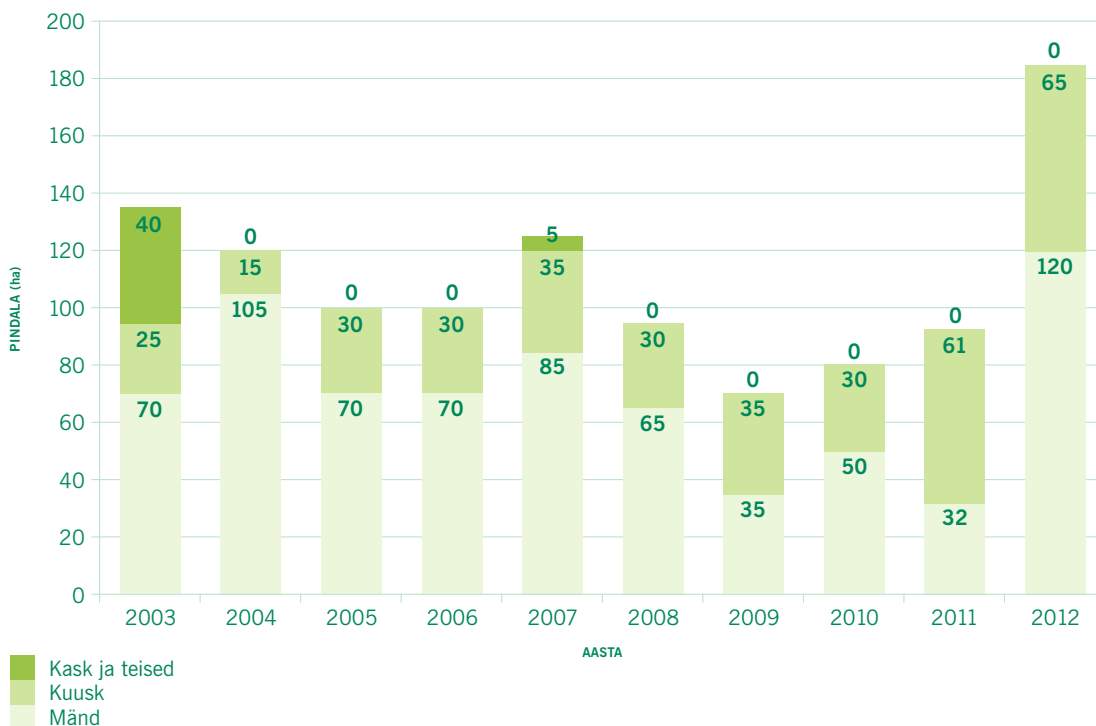

1.4. Metsakasvatus

Hiiumaa metskonna maadel RMK metsataimlaid ja seemlaid ei asu. Metsakultuuride rajamise mahust annab ülevaate joonis 14. Möödunud kümnendil on uut metsa kasvama pandud keskmiselt 110 hektarit aastas. Uut metsa on kultiveeritud valdavalt lageraiete raiesmikele.

Valdavalt istutati/külvati mändi, keskmiselt 70 hektarit aastas. Kuuse kultiveerimist teostati keskmiselt 35 hektarit aastas istutusena. Kaske on istutatud suuremas mahus möödunud kümnendi algusel.

Joonis 14. Metsakultuuride rajamine (ha)

Möödunud kümnendil Hiiumaa metstkonnas uuenenuks arvestatud pindalast annab ülevaate joonis 15. Metstkonnas on uuenenud alasid metsaks ümber arvestatud keskmiselt 120 hektarit aastas.

Joonis 15. Uuenenuks arvestatud pindala (ha)

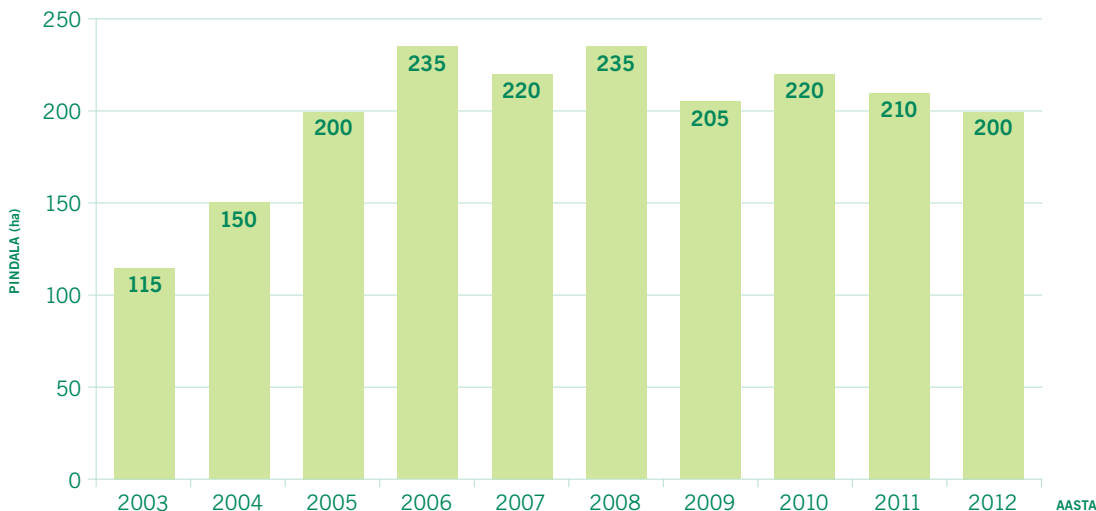

foto: KAUPU KIKKAS

METSUR TAAVI KÖSTER KUUSEKULTUURI HOOLDUST TEOSTAMAS, LEHTMA, KÄRDLA METSANDIK.

Noorendike hooldamise (valgustusraie) maht on seotud uuendusraiete mahuga, sellest lähtuva metsauuenduse mahuga ja seda kõike näitab joonis 16.

Joonis 16. Noorendike hooldamise pindala (ha)

Hiiumaa metuskonna metsi kahjustas 2005. aasta jaanuaritorm keskmisel määral, tormikahjustused oli võimalik likvideerida valdavalt sanitaarraietega. Viimane metsapõleng oli 2006. aastal. 2012. aastal likvideeriti riigimetsast 6 tonni prügi. Hiiumaa metuskonnas hinnati 2012. aastal uuenevatel aladel olulisi ulukikahjustusi kokku 44 hektarit, kõik on sõraliste kahjustused. Metsakahjustuse poolest ongi nii Hiiumaa metuskonna uuendatavad alad kui ka noorendikud tugeva surve all, kuna peale põdra on saarel ka arvestatav euroopa hirve populatsioon (ca 600–800 isendit).

1.5. Looduskaitse

Hiiumaa metskond paikneb Eesti suuruselt teisel saarel ja seda ümbritsevatel väikesaartel. Hiiumaa maastik on väga vaheldusrikas, rannajoon on liigestunud. Mitmekesine reljeef, pinnakate, mullastik ja mereline kliima põhjustavad liigirikkuse – siin esineb ligi 1000 kõrgema taime liiki. 2012. aastal kasvas Hiiumaal 137 kaitsealust taime-, seene- ja samblikuliiki. Näiteks vanades niisketes segametsades kasvav I kaitsekategooria taim roheline hiidkupar (*Buxbaumia viridis*) on haruldane sammal, Eestis leidubki seda ainult Hiiumaal.

Ohustatud ja haruldastest selgroogsetest loomadest elab saarel väikesearvuline euroopa naaritsa asurkond. Hiiumaal arvatakse pesitsevat kuni 15 merikotka paari. Saare keskosa sügavas metsas on pesa musta toonekure kasutuses.

Ajast aega on looduslikud protsessid saarel toiminud koos inimtegevuse mõjudega. Praeguse ajahetke üheks peamiseks märksõnaks võiks lugeda külastusaktiivsust. Sellega seoses üsnagi lühikese perioodi jooksul (suvel) on kõrge loodusliku ja visuaalse väärtusega paigad tugeva inimtegevuse mõjusfääris. Seda arvestades on väga oluline inimeste liikumise suunamine.

Tabel 3. Kaitstavate loodusobjektide pindala (ha)

Kaitseala tsoneering	Metsamaa (ha)	Mittemetsa- maa (ha)
Kaitsealad	7 049	2 299
sh sihtkaitsevöönd	6 622	2 203
sh piiranguvöönd	427	96
Püsielupaigad	136	6
sh sihtkaitsevöönd	61	2
sh piiranguvöönd	75	4
Hoiualad	85	77
Vääriselupaigad	1 039	5
Ranna- ja kaldakaitsevöönd	806	102

foto: KAUPU KIKKAS

VÄÄRISELUPAIK. VANAJÕE ORG, TIHU MAASTIKUKAITSEALA.

Hiiumaa metuskonna looduskaitseliseks eripäraks võibki pidada kaitstavate metsade, sh väärise-lupaikade rohkust. Looduskaitsealade üheks peamiseks kaitse-eesmärgiks on metsade ja maastike kaitse. Metuskonna maadel paiknevate kaitsealuste loodusobjektide tüübid ja arvud on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Kaitsealused objektid

Kaitstava loodusobjekti tüüp	Arv	Loend
Looduskaitseala	7	Kõpu, Kõrgessaare, Leigri, Paope, Pihla-Kaibaldi, Tahkuna, Tihu
Maastikukaitseala, sh pargid ja puistud	11	Sepaste, Vahtrepa, Käina lahe-Kassari, Sarve, Tareste, Luidja, Tilga, Hiiumaa laidude maastikukaitseala; Suuremõisa mõisa park, Sanglepa allee (4,7 km), Putkaste jugapuude kasvukoht (Leluselja jugapuud)
Hoiuala	8	Kõpu-Vaessoo, Kõrgessaare-Mudaste, Luhastu, Pihla-Kurisu, Prassi, Suureranna, Vanamõisa lahe, Väinamere
Üksikobjekt	4	Kõpu suurkivi ehk Lepistepao suurkivi ehk Kõrgessaare suurkivi, Mägiää rändrahn ehk Mägiää rändrahn, Tõllukivi, Helmerseni kivid
Püsielupaik	14	euroopa naarits (6), merikotkas (5), kassikakk (1), roheline hiidkupa (1), käpalised (1)
Vääriselupaik (VEP)	195	
VEP tunnustega ala	261	

Riigimaal teostatakse praktilisi looduskaitsetöid, mis tulenevad kaitsekorralduskavadest, liigikaitse- ja ohjamiskavadest ning osaliselt ka kaitse-eeskirjadest. Järgnevate metuskonna maadel asuvate kaitsealade kohta on koostatud kehtivad kaitsekorralduskavad: Kõpu-Paope piirkonna kaitse- ja hoiualad aastateks 2008–2016; Hiiumaa laidude maastikukaitseala aastateks 2011–2019; Leigri looduskaitseala aastateks 2007–2016; Tareste maastikukaitseala aastateks 2013–2022.

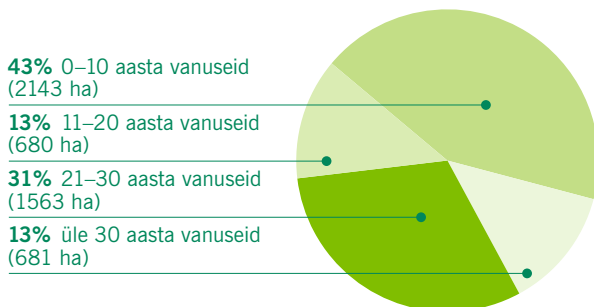
Metuskonna maadel teostati 2011. aastal looduskaitsetöid kümnel objektil. Kahel tööobjektil Kõpu-Vaessoo hoiualal ja Paope looduskaitsealal taastati ja hooldati kooslusi, neljal tööobjektil Tilga maastikukaitsealal, Kõrgessaare looduskaitsealal ja Sarve maastikukaitsealal tehti erinevate käpaliste elupaiga hooldustöid. Suur-Pihlakare ja Kõrgelaiul avati vaateid ja lisaks hooldati Suuremõisa mõisa parki. 2012. aastal jätkusid koosluse taastamistööd Kõpu-Vaessoo hoiualal, kuuel tööobjektil Tilga maastikukaitsealal, Kõrgessaare looduskaitsealal ja Kõrgessaare käpaliste püsielupaigas tehti liigi elupaiga hooldustöid ja Suuremõisa mõisa pargis tehti hooldustöid.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks metuskonna maadel sõlmitakse maahooldajatega pikaajalised maarendilepingud. Rentnikud taastavad ja hooldavad toetusmeetmete abil poollooduslikke kooslusi. Poollooduslike koosluste hooldamiseks on sõlmitud pikaajalised maarendilepingud 140 hektaril.

1.6. Metsaparandus

Hiiumaa metskonna maadel asuvad metsakuivendussüsteemid paiknevad 15 objektil ja nende üldpindala on 5067 hektarit. Kuivendatud on 22% metsamaa pindalast. Metsakuivendusobjektide vanuselise jaotusest annab ülevaate joonis 17. Vanuseline jaotus on aktuaalne, selles on arvestatud objektide rekonstrueerimise aega.

Joonis 17. Metsakuivendusobjektide vanuseline jaotus

Hiiumaa metskonnas on 44% metsakuivendussüsteemidest vananenud (vanus üle 30 aasta) või vananemas (vanus 21–30 aastat). Aastatel 2002–2012 rekonstrueeriti ja uuendati metsakuivendussüsteeme kokku 2143 hektarit.

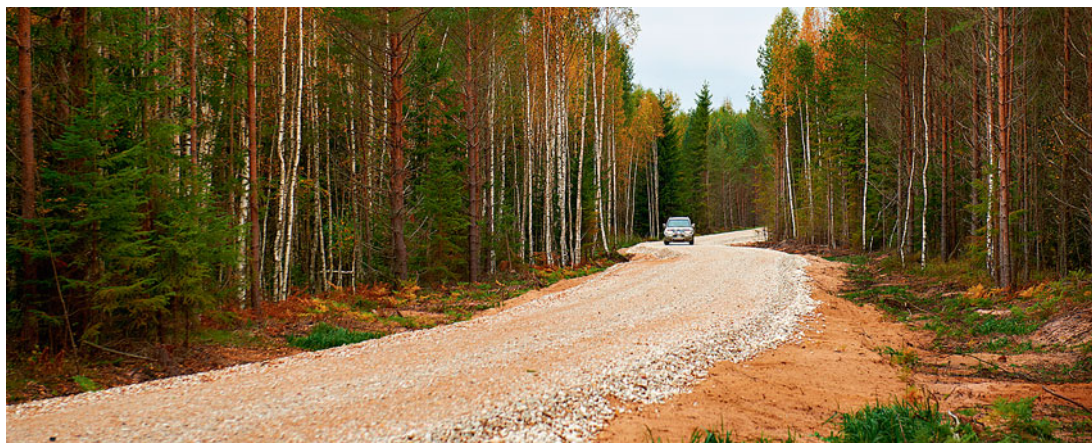

foto: KAUPU KIKKAS

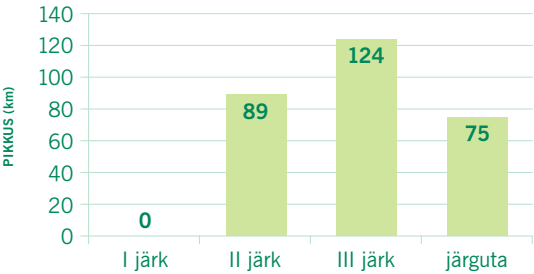
2012. A REKONSTRUEERITUD LEEMETI TEE, PUTKASTE METSANDIK.

Hiiumaa metskonnas kasutatakse metsade majandamiseks teid hinnanguliselt 337 kilomeetri ulatuses. Nendest riigimetsamaadel asuvate metsateede olem on 288 km. Lepingute alusel kasutatavate erateelõikude olem on 10,5 kilomeetrit. Metsade majandamiseks kasutatava teedevõrgu tihedus on 1,44 km/100 hektari metsamaa kohta.

Hiiumaa metskonna metsateede jagunemist iseloomustab joonis 18. Valdavalt on riigimetsamaadel olevad teed III järgu metsateed. Kõrgema (II järk) järgu metsateede osa on 31%. Palju on ka järguta metsateid, 26%.

Joonis 18. Metsateede järhud

Metsateede jaotus järkudesse

Metsateede vastavus seisunditasemele 2012. aasta teede seisundi hindamise andmetel on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Metsateede seisund

Hinnatud teede pikkus	Vastab seisundi nõuetele		Mittevastavuse põhjused				Truubid/sillad
			Profiil	Võsa	Teekraavid	Roopad/augud	
213 km	140 km	66%	21 km	55 km	3 km	19 km	

Möödunud kümnendil teostati Hiiumaa metskonnas kokku 34 kilomeetrit metsateede ehitus-, rekonstrueerimis- ja uuendustöid.

1.7. Puhkevõimalused

Riigimetsa rekreatiivne kasutus toimub loodusalade külastuskorralduskavadele tuginedes. Külastuskorralduskavaga määratakse loodusala ulatus ja rekreatiivseks metsakasutuseks sobivad alad tsoneeritakse vastavalt teenindus-, huvi- ja varutsoonideks. Külastuskorralduskavade koostamisel tuginetakse loodusaladel teostatud seiretele ja uuringutele ning vastava andmestu analüüsile. Loodusaladel viidi läbi külastusmahu seiret, külastajauuringuid, loodushoiuobjekti seiret ja külastuskoormuse uuringuid.

RMK külastuskorraldus: igaüheõigusel põhineva liikumissüsteemi loomine puhke- ja kaitsealadel ning elanikkonna loodusteadlikkuse ja -hoidlikkuse tõstmine teavitamise ja loodusharidus-tegevuse kaudu.

Loodusala: RMK põhimäärusega nimetatakse loodusaladeks nii RMK puhkealasid kui ka erinevaid kaitsealasid.

Loodushoiuobjekt/külastusobjekt: maastiku rekreatiivset kasutust hõlbustav, maastikku kaitsev ja kasutust suunav puhkemajanduslike ehitiste ja metsamööbli kogum, mis on dokumenteeritud ning vastab kehtestatud nõuetele.

Teenindustsoon moodustab loodusala raskuskeskme, siia koondatakse maastikku kõige enam kulutavad tegevused. Tsoonis asuvad puhke- või kaitseala loodushoiuobjektid ning põhiline osa looduses liikumise radadest.

Huvitsooni kuuluvad looduskaitsealised ja/või kultuuriloolise tähtsusega eksponeeritavad alad, mis omavad ka loodushariduslikku väärtust. Tsoonis suunatakse külastus loodusradadele.

Varutsooni eesmärgiks on moodustada sellised alad, mis kindlustavad ala terviklikkuse, samas on tulevikus võimalik vajaduse korral külastusala varutsooni arvelt laiendada.

Hiiumaale jääb üks loodusala: Hiiumaa puhkeala koos kaitsealadega. Alates 2009. aasta veebruarist tegeleb RMK külastuskorraldusega ka kaitsealadel paiknevatel loodushoiuobjektidel. Sellega seoses tegeleb Hiiumaa puhkeala külastuskorraldusega kõikidel Hiiumaa kaitsealadel, mis asuvad riigimaal või jätkuvalt riigiomandis oleval maal.

Loodusala majandamine on toimunud vastavalt Hiiumaa puhkeala kasutuskorralduskavale (2006–2010), kaitsealade osas vastavalt kaitsekorralduskava külastust käsitleva osa põhimõtetele. Hiiumaa puhkeala teenindustsoonide kogupindala on 360 hektarit, huvitsoonide kogupindala 235 hektarit, ja varutsooni pindala 298 hektarit. Hiiumaa metskonna territooriumile jääb ka RMK Ristna looduskeskus.

Hiiumaa loodusala objektidest annab ülevaate tabel 6. Tähtsaimad külastusobjektid on Ristna looduskeskus, Tõrvanina telkimisala, Sääretirbi telkimisala, Vanajõeoru lõkkekoht ja õpperada, Kaleste telkimisala, Palli telkimisala ja Rebastemäe õpperada.

Tabel 6. Puhkealad ja objektid

Puhkeala nimi	Objekti nimi	Vald
Hiiumaa puhkeala	Hirmuste telkimisala, Hirmuste õpperada, Mägipä telkimisala, Mägipä õpperada, Kalurikoja metsaonn, Palli telkimisala ja linnuvaatlustorn, Palli õpperada, Luidja telkimisala, Ristna looduskeskus, Ristna õpperada, Luidja-Paope matkarada, Kaleste õpperada, Kaleste telkimisala, Rebastemäe õpperada, Neljateeristi õpperada, Kõpu suurkivi Laasimetsa lõkkekoht, Isabella puhkekoht, Kõrgessaare orhideede õpperada, Ninaotsa telkimisala, Lõimandinina parkla, Karjaselja metsanduslik matkarada	Kõrgessaare
Hiiumaa puhkeala	Vanajõeoru lõkkekoht, Vanajõeoru õpperada, Tihu metsaonn, Leemeti lõkkekoht, Leemeti-Õngu matkarada, Leemeti metsamaja, Leemeti suusarajad, Metsapere metsaonn	Emmaste
Hiiumaa puhkeala	Kapasto metsaonn, Kapasto metsanduslik õpperada, Tõrvanina lõkkekoht, Autobaasi lõkkekoht, Tõrvanina telkimisala, Kärkla-Tõrvanina matkarada, Säärenina lõkkekoht, Sarve telkimisala, Kallaste panga õpperada, Suuremõisa pargi õpperada, Suur-Pihlakare kalurionn, Salinõmme linnutorn	Pühalepa
Hiiumaa puhkeala	Sääretirbi telkimisala, Orjaku õpperada	Käina

2011. aastal oli Hiiumaa puhkeala külastusmahuks 40 514 külastust ja 2012. aastal 50 870 külastust. Kõige rohkem külastusi oli Sääretirbi telkimisalale.

1.8. Kultuurimälestised ja pärandkultuur

Riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised liigitatakse järgmiselt: ajaloomälestised, kunstimälestised, arheoloogiamälestised, ehitismälestised, muinsuskaitsealad, tehnikamälestised, tööstusmälestised ja UNESCO maailmapärandi objektid. Kultuurimälestiste riiklikku registrisse kantud mälestistest annab ülevaate tabel 7.

Tabel 7. Kultuurimälestised

Mälestise tüüp	Mälestise nimetus
Ajaloomälestised	Malvaste kabeliaed, Ristimägi, Teises maailmasõjas hukkunute ühishaud
Arhitektuuri-mälestised	Sild Suuremõisa-Käina vanal maanteel, Teise maailmasõja kindlustuse komandokeskus vaatlustorniga, Teise maailmasõja kindlustuse kaugusmöödukitorni alus, Teise maailmasõja kindlustuse komandokeskus-elektrijaam, Teise maailmasõja kindlustuse kaugusmöödiku soomustorn, Nõukogude sõjaväe radarimägi, Nõukogude sõjaväe rivistusplats müüriga, Teise maailmasõja kindlustuse kahuritorn varjendiga 1, Teise maailmasõja kindlustuse kahuritorn varjendiga 2, Teise maailmasõja kindlustuse kuulipilduja dzott 1, Teise maailmasõja kindlustuse kuulipilduja dzott 2, Teise maailmasõja kindlustuse kuulipilduja dzott 3, Teise maailmasõja kindlustuse elektrijaama alus, Teise maailmasõja kindlustuse elektrijaam, Esimese ja Teise maailmasõja Lehtma-Tahkuna militaartee, Teise maailmasõja patarei veereservuaar 1, Teise maailmasõja patarei veetunnel, Teise maailmasõja patarei tulejuhtimistorn 2, Esimese maailmasõja patarei nr 39 kahurialus 3, Esimese maailmasõja patarei nr 39 kahurialus 4, Esimese maailmasõja patarei juhtimiskeskus, Teise maailmasõja patarei elektrijaam, Teise maailmasõja patarei tehniline hoone, Teise maailmasõja patarei pumbajaam, Teise maailmasõja patarei veereservuaar 2, Esimese maailmasõja patarei vaatlustorni alus, Esimese maailmasõja patarei elektrijaama alus 1, Esimese maailmasõja patarei elektrijaama alus 2, Esimese maailmasõja patarei drenaaži peakraav, Esimese maailmasõja patarei varjendi varemed 1, Esimese maailmasõja patarei varjendi varemed 2, Esimese maailmasõja patarei kivipurustaja alus, Esimese maailmasõja patarei kaevikuliinid, Esimese maailmasõja patarei õhitud varjendid, Esimese maailmasõja patarei ühenduskõigud, Teise maailmasõja patarei kahuriõu varjendiga 1, Teise maailmasõja patarei kahuriõu varjendiga 2, Teise maailmasõja patarei tulejuhtimistorn 1, Teise maailmasõja patarei komandokeskus, Teise maailmasõja patarei kaevikutesüsteem, Teise maailmasõja patarei laskemoonavarjend, Teise maailmasõja patarei majutusvarjend, Teise maailmasõja patarei pumbajaam, Esimese maailmasõja patarei nr 39 kahurialus 1, Esimese maailmasõja patarei nr 39 kahurialus 2, Teise maailmasõja patarei kuulipilduja dzott 1, Malvaste õigeusu kabel, Teise maailmasõja patarei tulejuhtimistorni alus varjendiga
Arheoloogia-mälestised	kiviaja asulakoht (9), ohvriallikas „Külmallik“, pelgupaik, kivikalme (3), kivikalme (I at II pool eKr)

Lisaks riikliku kaitse all olevatele objektidele võib metskonna maadelt leida hulganisti lähemast ja kaugemast minevikust pärinevaid inimtegevuse jälgi, mille säilimine sõltub omanikuhoiust. Igal pärandkultuuriobjektil on rääkida oma lugu, mis väärib talletamist.

Aastatel 2010–2012 kaardistati Hiiumaa metskonna maadel 116 huvitavat ja piirkonnale iseloomulikku pärandkultuuriobjekti, millest annab ülevaate tabel 8. Hiiumaal inventeeritud pärandkultuuriobjektid on välja antud ka eraldi raamatuna „Hiiumaa pärandkultuurist”.

Tabel 8. Inventeeritud pärandkultuuriobjektide jaotumine

Objekti tüüp	Objektide arv
Põlised metsateed	12
Vanad kohanimed	9
Ajaloolised piirimärgid	7
Metsavahikohad	7
Maanteed	7
Eriotstarbel rajatud puistud	7
Eripärase kasutuseesmärgiga puistud	7
Okupatsiooniaja objektid	5
Põlised talukohad	5
Vanad geodeetilised märgid	4
Muud (29 eri tüüpi)	46
Kokku	116

foto: KAUPPO KIRKKAS

PÄRANDKULTUURIOBJEKT. HIIUMAA ESIMESE METSAÜLEMA
CARL ARENSI METSAMÕISA PAIK ISABELLA KÜLAS.

Kultuurimälestiste kui pärandkultuuriobjektidega arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel.

1.9. Jahindus

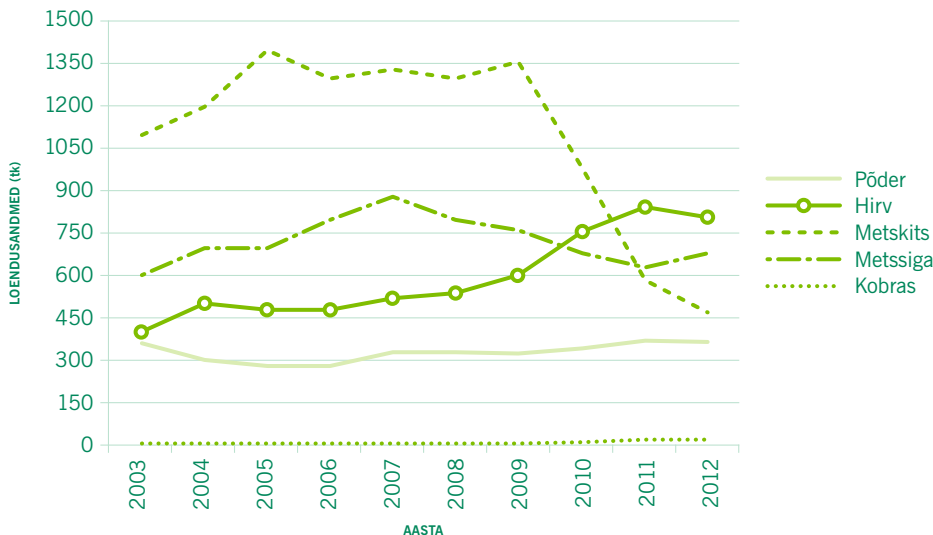
Riigimets on antud jahinduslikku kasutusse vastavalt jahipiirkonna kasutusõiguse loale. Jahipiirkondadega on sõlmitud riigimaa jahimaana kasutamise võimaluste ja jahipidamise tingimuste lepingud.

Hiiumaa metskonna territooriumil asub 9 jahipiirkonda. Kokku on metskonna territooriumil jahipidamiseks kasutusse antud 12 800 hektarit riigimaad.

Jahipiirkonna kasutaja on kohustatud hoidma oma jahipiirkonnas jahiulukite arvukust lubatud piirides. Jahiulukite maksimaalne lubatud arvukus on jahiulukite arv, mille ületamine võib põhjustada olulisi jahiulukikahjustusi, minimaalne lubatud arvukus on selline jahiulukite arv, millest väiksem seab jahiulukiliigi asurkonna säilimise ohtu.

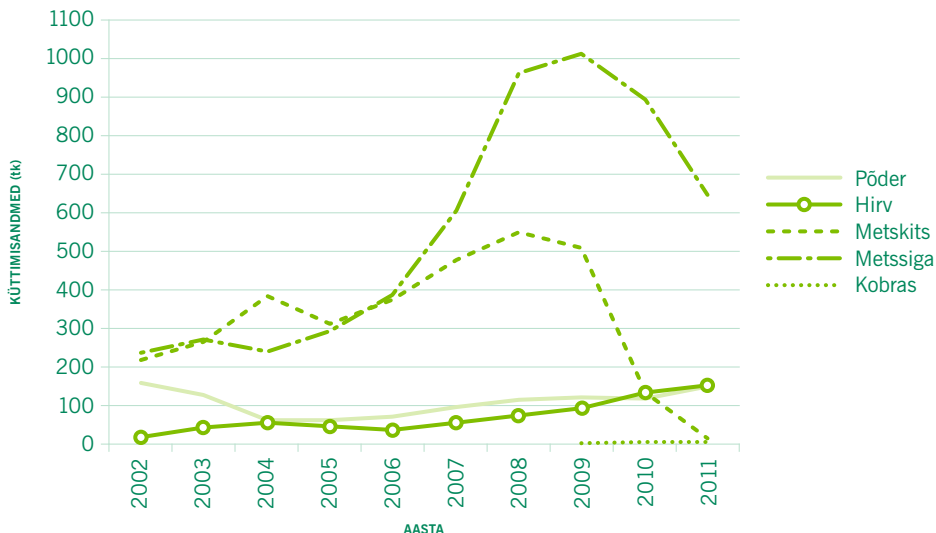
Hiiumaa sõraliste ning kopra loendusandmetest annab ülevaate joonis 19. Sõraliste ning kopra loendusandmetest näeme, et aastatel 2002–2012 on ulukite arvukuses toimunud olulisi muutusi. Pärast 2009/2010 ja 2010/2011 raskeid talvesid on metsskitse arvukus vähenenud peaaegu kolmekordselt. Põdra arvukus on püsitud stabiilne, kuid metsakasvatuse seisukohalt võib seda teatud piirkondades liialt suureks pidada. Samuti võib ohumärgiks pidada hirve arvukuse jätkuvat kasvu.

Joonis 19. Hiiumaa sõraliste ning kopra loendusandmed

Hiiumaa sõraliste ning kopra küttemisandmetest annab ülevaate joonis 20. Vaadeldaval perioodil on metskitse kütmine kahanenud praktiliselt nullini. Sõraliste kütamise kahanev trend tervikuna on kindlasti tingitud nii rasketest talvedest kui ka kasvavast suurkiskjate arvukusest. Oluline on märkida, et hirve ning kopra kütmine on viimastel aastatel suurenenud.

Joonis 20. Hiiumaa sõraliste ning kopra kütmine

Hiiumaa suurkiskjate osas vaadeldakse ainult küttemisandmeid, kuna nende ulukiliikide loendamine on oluliselt komplitseeritum. Suurkiskjate küttemislimiidid määratakse Keskkonnaameti hinnangute alusel. 2011. aastal oli Hiiumaale tekkinud hundipesakond ning samuti oli suurenenud ilveste arvukus, mis võimaldas ka suurkiskjaid kütida. 2011. aastal kütiti Hiiumaal 4 hunti ja 1 ilves.

foto: KAUPPO KIKKAS

VÄRSKELT MINERALISEERITUD TULEKAITSERIBA, KANAPEEKSI, KÄRDLA METSANDIK.

METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

foto: KALUPO KIKKAS

HIIUMAA ERIPÄRAKS ON VÄINAMERE VÄIKESAARED. PILDIL TALUKOMPLEKS SAARNAKIL.

2. METSA MAJANDAMIST MÕJUTAVAD PLANEERINGUD JA TARISTU

Hiiu metskonna hallatavad maad jagunevad viie kohaliku omavalitsuse vahel. Kohaliku omavalitsuse peamiseks pikaajalise kavandamise vahendiks on üldplaneering ja teemaplaneeringud. Planeeringute eesmärk on tagada võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajadusi ja huvisid arvestavad tingimused säästva ja tasakaalustatud ruumilise arengu kujundamiseks, ruumiliseks planeerimiseks, maakasutuseks ning ehitamiseks.

Selleks, et riigimetsade majandaja ja kohalike omavalitsuste pikaajalised arenguplaanid kulgeks kooskõlas, on tabelis 9 toodud loetelu omavalitsuste poolt kehtestatud või eelnõu staatuses olevatest üldplaneeringutest.

Tabel 9. Kohalike omavalitsuste üldplaneeringud

Planeeringu nimetus	Staatus	
	Kehtiv	Eelnõu
Emmaste valla üldplaneering	30.09.2005	
Käina valla üldplaneeringu valla osa üldplaneering (Kassari saar)	27.03.2003	26.04.2012
Käina valla osa üldplaneering	31.05.2006	
Kärdla linna üldplaneering	21.06.2012	
Kõrgessaare valla üldplaneering	17.01.2003	
Kõrgessaare valla teemaplaneering „Maakasutusreeglite ja ehitustingimuste määramine”	12.11.2010	
Pühalepa valla osa üldplaneering (Kuri-Tähva-Sääre piirkond)	07.05.2002	
Pühalepa valla osa üldplaneering (Hellamaa-Värssu-Puliste piirkond)	07.05.2002	
Pühalepa valla osa üldplaneering (Hagaste-Heltermaa piirkond)		20.12.2005
Pühalepa valla keskosa piirkonna üldplaneering	27.04.2010	
Pühalepa valla osa üldplaneering (Suuresadama-Kärdla piirkond)	16.12.2003	
Pühalepa valla osa üldplaneering (Heltermaa-Sarve-Salinõmme piirkond)	29.12.2008	
Hiiu maakonna teemaplaneering „Tuuleenergeetika”		30.10.2012
Hiiu maakonna üldplaneering	06.06.2001	

Üldplaneeringute menetlemise käigus metsade majandamisele olulisi piiranguid ei kehtestatud. Menetluste käigus on mõningatel juhtudel juhitud tähelepanu metsaseadusele mittevastavate piirangute (lageraiete keelamine, valikraiate kohustuse panemine) kehtestamise soovidele. Kehtivad üldplaneeringud vastavad metsaseaduse nõuetele.

Hiiu maakonna tuuleparkide teemaplaneeringu menetlemise käigus on Hiiu maavanem planeeringu vastu võtnud. RMK tuuleparkide teemaplaneeringut ei kooskõlastanud.

Hiiumaa metskonna maadel kulgeb arvukalt elektriliine, millest annab ülevaate tabel 10. Elektriliinide kaitsetsoonides tuleb metsa majandamisel arvestada mitmete piirangutega. Elektripaigaldise kaitsevöönd on elektripaigaldist ümbritsev maa-ala, kus kehtivad ohutuse tagamiseks kasutuspiirangud. Elektripaigaldise omaniku loata on kaitsevööndis puude langetamine ja metsamasinatega sõitmine keelatud.

Tabel 10. Elektriliinid

Elektriliin/pinge (kV)	Elektriliinide pikkus (km)	Elektriliini kaitsevööndisse jääva metsamaa pindala (ha)
Madalpinge liinid (6–20)	70	293
Keskpinge liinid (35)	23	108

Riigimaanteedest annab ülevaate tabel 11. Tee kaitseks, teehoiu korraldamiseks ja liiklusohutuse tagamiseks rajatakse tee äärde kaitsevöönd. Teekaitsevööndites on metsaraie ilma taristu omaniku loata keelatud.

Tabel 11. Riigimaanteed

Rajatis	Rajatise kaitsevööndisse jääva riigimetsamaa pindala (ha)
Riigimaantee	904

foto: KAUPU KIKKAS

KORBI MÄED, KÖPU LOODUSKAITSEALA.

METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus	36
3.2. Metsakasvatus	37
3.3. Looduskaitse	42
3.4. Metsaparandus	44
3.5. Puhkevõimalused	46
3.6. Jahindus	47
3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused	48
3.8. Aastane puidukasutuse maht	57
3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele	58
3.10. Metsamajanduslik tööhõive	59

foto: KALUPO KIKKAS

METSNIK RENEE ARON PÄRAST TÖÖDE LÕPPU HARVENDUSRAIELANGIL G-MÖÖTMIST TEOSTAMAS, PUTKASTE METSANDIK.

3. METSA MAJANDAMINE AASTANI 2022

3.1. Maakasutus

Maareformi lõpetamiseks vormistab RMK reformimata maad riigi omandisse. Ettepanek riigi omandisse vormistamiseks on reformimata maaüksustele tehtud järgmistel juhtudel: maatükk on riigimetsamassiivi sees või piirneb sellega vahetult; maatükk on küll lahustükk, kuid on siiski metsa majandamiseks sobiva suurusega; maatükil on looduskaitsepiirangud. Lähiaastatel prognoositakse Hiiumaa metskonna pindala suurenemist 7800 hektari võrra.

Põllu- ja rohumaade inventuuri tulemustest lähtuvalt pakutakse põllumajanduslikuks kasutuseks rendile rohumaad. Pakutavate rendilepingute pikkuseks on 10 aastat.

Poollooduslike koosluste hooldamiseks renditakse maad Keskkonnaameti poolt esitatavates aastamahtudes. Rendilepingute pikkuseks on 10 aastat.

Terviseradade, õpperadade, loodusradade jms rajamiseks riigimetsa ootab RMK põhjendatud taotlusi, milles viidatakse tegevuse kestlikkusele. Riigivaraseadusest ja metsaseadusest tulenevalt saab rendile anda põhitegevuseks (metsakasvatuseks) hetkel mittevajalikku maad ja tasu eest (rent ja maamaks).

Riigimaale esitatavaid tehnorajatiste (mastid, liinid, trassid) püstitamise taotlusi menetletakse kooskõlas RMK metsakasvatustalude huvidega. Tehnovõrgud, mis rajatakse avalikest huvidest lähtuvalt, talutakse riigimaal tasuta.

Riigimaal toimuvaid ühekordseid üritusi kooskõlastatakse lepingutega, milles fikseeritakse poolte õigused, kohustused ja tähtajad. Juhul, kui üritus korraldatakse ärielistel eesmärkidel ja sellega piiratakse igaühed ürituse läbiviimise eest tasu.

3.2. Metsakasvatus

Uuendamist vajavate ja uuenevate alade üle peetakse arvestust metsauuendusfondis. Hiiumaa metskonna metsauuendusfondis oli seisuga 01.12.2012 uuendusalasid 1055 hektarit, mis on esitatud tabelis 12. Neist 713 hektarit on uuenevaid raiesmikke ja 332 hektarit uuendamisele kavandatud raiesmikke, kus hetkel on tööd veel teostamata.

Tabel 12. Metsauuendusfondi jagunemine (ha)

Metsauuendusfondi jagunemine	Peapuuliik					Kokku
	Mänd	Kask	Kuusk	Sanglepp	Haab	
Uuenevad raiesmikumid	365	109	233	6		713
Uuenevad turberaiealad	1		9			10
Uuendamisele kavandatud raiesmikumid	132	113	82	2	3	332
Kokku	498	222	324	8	3	1 055

foto: KALUPO KIKKAS

2011. A LAGERAIELANK, 2012. A UUENDATUD MASINKÜLVIGA, PUTKASTE METSANDIK.

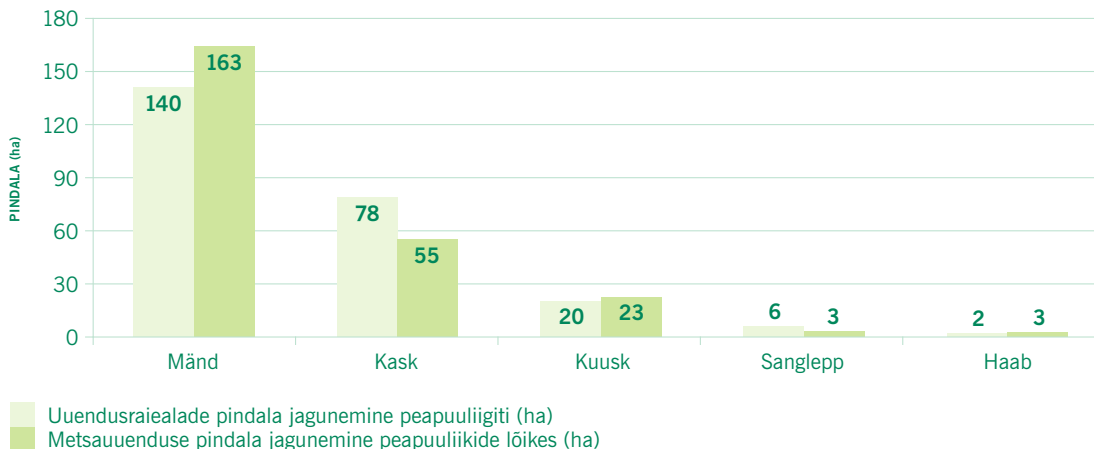
Hiiumaa metskonna uuendusraie keskmine maht on 246 hektarit aastas. Lähtuvalt kasvutingimustest kavandatakse raiesmikele uuendatav peapuuliik, jälgides raiealade kasvukohatüüpidesse jagunemist peapuuliigiti. Tabelis 13 on välja toodud aastas keskmiselt raiutavate alade peapuuliigiline jaotus ja kasvukohtades tehtavad peapuuliigilised valikud metsa uuendamisel.

Tabel 13. Uuendusraiealade jagunemine ja peapuuliigi valik metsauuendamiseks kasvukohatüüpide lõikes (%)

Kasvukohatüüp	Uuendusraiealade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes					Metsauuendusosalade jagunemine peapuuliikide ja kasvukohatüüpide lõikes				
	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab	mänd	kask	kuusk	sang-lepp	haab
mustika	64	15	20		1	90		10		
pohla	97		3			100				
tarna	13	73	11	3		10	90			
tarna-angervaksa	7	73	10	8	2	10	70		10	10
kõdusoo	30	60	10			40	30	30		
jänese kapsa-mustika	50	22	23		5	40	20	40		
karusambla-mustika	71	3	26			90		10		
kanarbiku	100					100				
sinika	92	2	4		2	100				
angervaksa	2	91	5		2		60	20	10	10
siirdesoo	91	9				80	20			
madal soo		88		12			100			
sambliku	100					100				
kastikuloo	74		26			80		20		
jänese kapsa-pohla	82	18				90		10		
mustika-kõdusoo	47	53				40	30	30		
leesikaloo	70		30			100				
raba	79	21				100				
jänese kapsa	39	61				30	20	50		
lodu		55		45				50		50
sinilille	100					20	10	70		
jänese kapsa-kõdusoo		100				40	30	30		
karusambla			100			100				
sõnajala		38		62			70		20	10
KOKKU aasta keskmine	59	28	11	1	1	66	22	9	2	1

Perspektiivse võrdluse raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide osas annab joonis 21. Raiesmike uuendamise tulemusel võrreldes raiutavaga suurendatakse männikute ja vähendatakse kuuskute osakaalu. Kaasikuid eelistatakse selleks sobivates kasvukohtades ja haaba säilitatakse kohtades, kus seda on võimalik ulukikahjustusi vältides teha.

Joonis 21. Raiutavate peapuuliikide ja uuendatavate peapuuliikide võrdlus (ha)

Lähtuvalt kasvukohatüüpidest, metsauuenduseks peapuuliigi ja uuendamiskiivi valikust, on prognoositavad järgmised keskmised aastamahud: metsaistutus 115 hektarit, metsakülv 63 hektarit ning looduslikule uuenemisele jätmine 68 hektarit. Metsauuenduse peapuuliigi taimede kasvutingimuste parandamiseks tehtava metsauuenduse keskmiseks hooldamise mahuks on hinnanguliselt 350 hektarit aastas. Esimesel või teisel aastal hukkunud taimede asemele istutatakse järgmisel aastal täiendavalt peapuuliigi taimi, et tagada piisav algtihedus noorendikuetapi jõudmisel. Täiendamisvajadus on keskmiselt 80 hektaril aastas.

Metsakultuuride rajamisel rakendatakse metsa majandamise eeskirjas kehtestatud minimaalset nõudest kõrgemat algtihedust, et tagada kvaliteetsete ja kahjustustele vastupidavamate noorendike kasvatamine. Männi istutamise algtiheduseks on 3500 tk/ha ning kuuse ja kase algtiheduseks 2000 tk/ha. Hiiumaa metskonnas prognoositav keskmine taimede vajadus aastas on järgmine: 386 500 männitaimet, 48 500 kuusetaimet ning 6000 kasetaimet.

Hiiumaa metskonna raiesmikud on seni uuenenud keskmiselt 6,6 aastaga; männiga 7,6 aastaga; kuusega 5,8 aastaga; kasega 5,9 aastaga. Metsauuendusalaadest ca 10% (104 ha) on raskete kasvutingimuste tõttu üle 7 aasta uuenemata.

Metsauuendusvõtete täiendavat rakendamist on kavandatud nendest aladest 12 hektarile.

Uuendusalaade metsaks ümberarvestamisel taotletakse kvaliteetseid ja kahjustustele vastupidavaid noorendikke. Noorendikud grupeeritakse kvaliteedi alusel järgmiselt:

- Hästi uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv hektaril on männi-noorendikel vähemalt 1750 tk/ha, kuusenoorendikel vähemalt 1300 tk/ha, kasenoorendikel vähemalt 1950 tk/ha.
- Rahuldavalt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv vastab metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigiga metsaks arvestamise nõudele. Mändi on vähemalt 1500 tk/ha, kuuske 1000 tk/ha, kaske 1500 tk/ha.
- Minimaalselt uuenenuks loetakse noorendikud, kui peapuuliigi taimede arv ei vasta metsa majandamise eeskirja minimaalse puuliigina metsaks arvestamise nõudele, ning ümberarvestamine toimub mitme puuliigi valemi alusel.

Hiiumaa metskonna keskmine noorendike hooldamise vajadus on 230 hektarit aastas. Maade lisandumisega võib noorendike hoolduse maht mõnevõrra suureneda. Maht on kalkuleeritud lähtuvalt noorendiku arenguklassis olevate puistute mahust ja kasvukohatüüpidesse jagunemisest. Kasvukohatüübi kasvutingimustest ja noorendiku peapuuliigist lähtuvalt on määratud hooldamiste korduste arv noorendiku arenguklassi vältel.

Järgides RMK valgustusraiate kvaliteedinõudeid:

- Tagatakse kasvukohale parima koosseisuga ning tüveomadustega puistute kasvatamine.
- Tagatakse noorendike kiire kasvatamine latimetsaks, tootlikumad ning kahjustustele vastupidavamad tulevikupuistud.
- Tagatakse puistu optimaalne tihedus harvendusraieks ja puude omavaheline ühtlane vahekaugus, mis võimaldab harvendusraiel kasutada masinraie tehnoloogiat.

Viimase noorendike hoolduse järgselt peetakse sobivaks järgmise tihedusega noorendikke: männikud 3000 tk/ha; kuusikud 2000 tk/ha; kaasikud 2000 tk/ha; haavikud 1500 tk/ha; sanglepikud 2500 tk/ha.

Keskealiste puistute kasvutingimuste parandamiseks teostatakse harvendusraiet.

Harvendusraiet on vaja teha viljakates ja keskmise viljakusega üldjuhul 30–80-aastastes männikutes, 30–60-aastastes kuusikutes, 25–45-aastastes haavikutes ja 25–55-aastastes teiste lehtpuude puistutes, mille täius on 80 või suurem. Harvendusraieid kavandatakse kolme-aastaste perioodide kaupa, lisades igal aastal juurde ühe aasta mahu. Kiirelt kavandatakse raiele kõrge täiusega ($T \geq 100$) puistud, kuna puistu kõrge tihedus vähendab puude elusvõra pikkust ning halvendab puude kasvutingimusi. Keskmiseks harvendusraiate vajaduseks hinnatakse 225 hektarit aastas. Tabel 14 kirjeldab harvendusraiate potentsiaalset aastamahtu olemasolevate metsainventeerimisandmete põhjal. Seoses maade lisandumisega prognoositakse harvendusraiate vajaduse mõningast suurenemist.

Tabel 14. Harvendusraiate potentsiaalne aastamaht (sisuga 01.10.2012)

Peapuuliik	Aastane raieaht	
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	172	10 177
Kuusk	10	487
Kask	41	1 622
Sanglepp	2	72
Kokku	225	12 358

Sanitaarraiate eesmärgiks on eemaldada metsast nakkusallikaks olevad või kahjurite paljunemist soodustavad puud, samuti raiuda puidu kasutamisel ohuallikaks mitteolevad surevad või surnud puud, juhul kui see ei ohusta bioloogilist mitmekesisust. Üldjuhul kavandatakse ja teostatakse sanitaarraiet juhul, kui väljaraie vajadus on suurem kui 10 tm/ha. Hiiumaa metskonna hinnanguline sanitaarraiate vajadus on 200 tm aastas.

Raie teostamisel kevad-suvisel perioodil (15.04–15.06) rakendatakse sellist tööde teostamise strateegiat, et oleks tagatud linnustiku ning loomastiku kaitse tundlikul pesitsus- ja poegimis-perioodil, metsamuldade vee- ja toiterežiimi kaitse ning minimeeritud seenhaiguste levikuohu.

Metsakaitseliste tööde eesmärgiks on metsa tervisliku seisundi halvenemise vältimine ennetavaid abinõusid rakendades. Metsakaitseline tegevus seisneb ka selliste metsakasvatustlike võtete rakendamises, mis tagavad metsade hea seisundi ja keskkonna saastatuse vähenemise.

Männikärsaka tõrjet mürkemikaalidega kasutatakse metsas üksnes alternatiivsete võimaluste puudumisel ja olulise kahjustuse korral. Männikärsaka kahjustusohu vähendamiseks töödeldakse taimed kemikaaliga taimlas.

Keskkonnaministri määrusega „Nõuded tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise ning tuletõkestusriba ja -vööndi kohta” on fikseeritud järgmine põhimõte: metsa tuleohtlikkust hindab omanik ja määrab selle põhjal tuletõkestusribade ja -vööndite rajamise vajalikkuse. Hiiumaa metskonna tuleohtlikud alad, tuletõkestusribade ja -vööndite rajamine ning hooldamine on määratletud metsaülema käskkirjaga. Hiiumaa metskonnas teostatakse aastas 10 kilomeetrit tuletõkestusribade hooldamist Kärkla metsandikus.

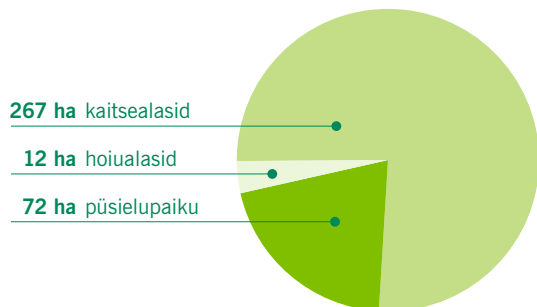
Hiiumaa metskonna territooriumil peetakse vajalikuks 19 tuletõrje veevõtukohta olemasolu. Kõik veevõtukohad on korrastatud või korrastatakse käimasoleva metsakuivenduse rekonstrueerimistööde käigus (4 tk). Kõik veevõtukohad on metsas tähistatud siltidega, millel on määratletud veevõtukohta hinnanguline mahutavus. Järgnevatel aastatel hooldatakse veevõtukohtasid süstemaatiliselt.

Koostöö Päästeametiga metsatulekahjude korral toimub hädaolukordade lahendamise plaani alusel. Iga omavalitsuse territooriumil on määratud üks metskonna töötaja, kelle telefon on tuleohtlikul ajal ööpäev läbi sisse lülitatud. RMK tagab: päästeasutusele riigimetsas metsakustutustööde juhtimiseks vajalike metsamajanduskava planšettide, puistuplaanide ning kaartide olemasolu paberkandjal või elektrooniliselt; täpsustab päästeasutusele võimalusel metsatulekahju asukoha, edastab kogutud andmed päästeasutusele ning määrab riigimetsas hädaolukorra lahendamise juhtimisstruktuuri enda esindaja; edastab igal aastal informatsiooni veevõtukohtade ja kontaktisikute kohta; nõustab ja abistab päästeasutust metsakustutustöödel riigimetsas muul viisil.

3.3. Looduskaitse

Keskkonnaregistri andmetel kavandatakse Hiiumaa metskonna maadele uusi kaitse- ja hoiualasid ning püsielupaiku kogupindalal 351 hektarit, mille jagunemisest annab ülevaate joonis 22. Kavandatavatest kaitsealadest suure osa moodustavad metsaelupaigad.

Joonis 22. Kavandatavate kaitsealade pindala (ha)

Lisaks moodustab metuskonna maadest 475 hektarit nn vari-Natura ala, kus puudub seadusest tulenev majandamise piirang. Nendel aladel on vaja täpsustada, kas kaitseväärtused on ka tegelikult olemas. Sõltuvalt inventuuri tulemustest, võidakse ka nendel aladel moodustada uusi kaitsealasid. RMK on võtnud vabatahtliku kohustuse hoiduda nendel aladel majandustegevusest.

Vääriselupaigad on majandatavas metsas asuvad ja kaitset väärivad alad. RMK hoiab ja kaitseb hea tahte põhimõttel ka kaitsealade piiranguvööndites asuvaid vääriselupaiku, mida ametlikult vääriselupaikadeks ei loeta. Lisanduvate maade metsakorraldusliku inventeerimise käigus hinnatakse loodusväärtuste olemasolu ja korraldatakse vajadusel vääriselupaikade kaitse alla võtmine. Samuti hinnatakse ja korrastatakse vääriselupaikade andmekogu iga-aastaste metsainventeerimiste käigus.

Lähiaastatel koostatakse Hiiumaa metuskonna maadele jäävatele kaitse- ja hoiualadele 7 uut kaitsekorralduskava, millest annab ülevaate tabel 15. Kaitsekorralduskavades kirjeldatakse kaitseväärtuste säilimiseks ja kaitse-eesmärgi saavutamiseks vajalike looduskaitsetööde mahtu.

Tabel 15. Kavandatud kaitsekorralduskavad

Ala tüüp	Ala nimetus
Looduskaitseala	Pihla-Kaibaldi, Tahkuna, Tihu
Maastikukaitseala	Käina lahe-Kassari, Tilga, Vahtrepa
Hoiuala	Väinamere

RMK looduskaitsetööde planeerimise peamiseks sisendiks on kaitsekorralduskavad. Olemasolevate kaitsekorralduskavade põhjal on lähiaastatel plaanis teha töid järgmiselt: koosluste taastamist ja hooldust 49 objektil, maastikuhooldust 1 objektil, liigi elupaiga hooldamis- ja taastamistööd 10 objektil, pargihooldust kahel objektil ja taristu hooldamist 4 objektil. Lisaks on plaanis hooldada 6 üksikobjekti.

Kaitsekorralduskavades kirjeldatud üldised tegevused konkretiseeritakse RMK poolt, täpsustatakse töö sisu ja maht ning tellitakse vajadusel täiendavad taastamiskavad, -projektid ja ekspertiisid. Kaitsealade taristut (metsateed, truubid, sillad) rekonstrueeritakse mahus, mis on kooskõlas pärandkoosluste hooldamise vajadusega.

Metskonna maadel inventeeritud kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste kogupindala on 142 hektarit. Tehakse koostööd rentnikega kaitsealadel asuvate poollooduslike koosluste soodsa seisundi saavutamiseks võimalikult suurel pindalal. Kestliku koostöö aluseks on RMK ja rentniku vahel sõlmitav pikaajaline maarendileping.

3.4. Metsaparandus

Hiiumaa metskonna prognoositav metsakuivendussüsteemide uuendamise või rekonstrueerimise mahu vajadus on keskmiselt 200 hektarit aastas. Arvestades keskkonnakaitseliste piirangutega aladele jäävate kuivendussüsteemide olemiga, võimaldab selline tööde maht lõpetada rekonstrueerimis- ja uuendustööd 15–20 aastaga.

Rekonstrueeritud või uuendatud metsakuivendussüsteemide hooldust korraldatakse 5–7-aastase perioodi järel. Arvestades eeltoodut põhimõtet, on Hiiumaa metskonna keskmine metsakuivendussüsteemide hooldusvajadus 300 hektarit aastas.

Metsakuivendussüsteemide majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- RMK üldjuhul ei raja uusi kuivendussüsteeme, vaid teostab olemasolevate hooldamist, uuendamist ja rekonstrueerimist.
- Kuivendussüsteemi projekteerimisele eelnevalt koostatakse keskkonnamõjude analüüs, mille tulemusi ja võimalikku keskkonnamõju leevendavad meetmed lülitatakse projekti koosseisu.
- Kuivendusobjekti rekonstrueerimisprojekti koostamisel vaadatakse üle ala tervikuna ning planeeritakse korrastamiseks vajalikud tegevused. Sealjuures arvestatakse metsa iseloomu, tuleohtlikkust, kaitstavaid loodusobjekte ja teisi kaitseväärtusi, kuivenduskraavide seisukorda ja olemist, metsamajanduse intensiivsust objekti alal ja selle naabruses, puidu kokkuveovõimalusi ja metsasihtide seisukorda, metsateede seisukorda ja puidu väljaveovõimalusi.
- Seisundist lähtuva pingerea alusel rekonstrueeritakse esmajärjekorras kuivendussüsteemid, kus kraavide kuivendusvõime on oluliselt langenud ja viljakatel soomuldadel paiknevad kuivendussüsteemid, kus kasvavad okaspuu enamusega puistud.
- Metsakuivendussüsteemide rekonstrueerimis- või uuendustööde aluseks on viie aasta mahus objektide nimekiri, mida igal aastal aastamahu lisamisega täiendatakse.
- Kuivendussüsteemi rekonstrueerimisel taastatakse kuivendusobjektile olemasolev kraavivõrk esialgsel kujul. Juhul kui varasema süsteemi ehitamisega oli tehtud vigu, mille tõttu jääb vesi kraavidesse seisma ja tekitab mingil metsaosal liigvett või üleujutusi, muudetakse olemasolevate kraavide parameetreid või plaanilahendust.
- Objekti piires taastatakse reeglina kõik olemasolevad kraavid. Taastamata võidakse jätta kvartalisisesed kraavid, mis on süsteemi toimimise tagamiseks asendatavad kvartali sihtidel paiknevate või sinna rajatavate kraavidega.
- Kvartalisiseseid kraave ei taastata, kui need ei ole süsteemis eesvooluks, ei oma tähtsust kuivendajana ega puidu kokkuveo seisukohast, või kui kraavid läbivad sõnajala ja lodu kasvukohatüüpe.

- Metsakuivendusobjekti rekonstrueerimisel projekteeritakse vajadusel uusi kraave metsakvartalite sihtidele, parandamaks metsa majandamise tingimusi ning vähendades koormust metsakvartali-sisestele või teistele metsakvartalite sihtidele.
- Uute kraavide projekteerimisel metsakvartali sihtidele ja metsakvartali-siseste kraavide pikendamisel on tingimuseks, et rajatavad või pikendatavad kraavid ei mõjuta seni olemas-olevast kraavivõrgust mõjutamata märgade metsade algselt säilinud looduslikku veerežiimi. Uute kraavide keskkonnamõjude analüüsiks kaasatakse eksperte. Keskkonnamõjude analüüsi käigus kaalutakse alternatiive.
- Metsakvartalite siseselt uusi kraave üldjuhul ei projekteerita. Metsakvartalite siseselt võib tekkida juba olemasolevate kraavide pikendamise vajadus juhul, kui sellega on võimalik parandada varasema projekti olulisi vigu, tagada metsakuivendussüsteemi parem toimimine, oluliselt parandada metsa majandamise tingimusi ning vältida metsamullastiku kahjustusi puidu kokkuveol.

Optimaalseks teedevõrgu tiheduseks loetakse 1,20–1,50 km/100 ha metsamaa kohta ja maksimumne kokkuveokaugus ei ületa üldjuhul 800 meetrit. Arvestades sellega, et suur osa Hiiumaa metskonna hallatavast metsamaast on kaetud erinevate keskkonnakaitseliste piirangutega, on praegune teedevõrk lähedane optimaalsele. Hiiumaa metskonna prognoositav metsateede uuendamise ja rekonstrueerimise maht on keskmiselt 15 kilomeetrit aastas. Metsateede hooldustöid teostatakse perioodiliselt vastavalt kehtestatud metsateede seisundinõuetele.

Metsateede majandamisel rakendatakse järgmist strateegiat:

- Metsatee on riigi omandisse jäetud maal paiknev riigimetsa majandamiseks kasutatav tee. Metsateed võib kasutada igaüks juhul, kui riigimetsa majandamist korraldab isik või riigiasutus ei ole metsateed või selle osa sulgenud või seal liiklust piiranud.
- Metsateid kasutatakse üldjuhul metsamajanduslike tööde teostamiseks, ligipääsu tagamiseks metsatulekahjude puhul, maaparandussüsteemide hoiu tagamiseks, looduskaitsealade teenindamiseks ja puhkemajanduse korraldamiseks.
- Metsateed registreeritakse riiklikus teeregistris ja tähistatakse nime või tähisega. Järgnevate aastate jooksul tähistatakse metsateed nimeviitadega.
- Vajadusel sõlmitakse omavalitsustega kokkuleppeid metsatee avalikku kasutusse andmiseks ja sellega kaasnevate hoolduskohustuste üleandmiseks.
- Erateede omanikega sõlmitakse kokkulepped nendele kuuluvate teeosade kasutamiseks ja võetakse sellega kohustus teehoiu korraldamiseks.
- Metsateed on jaotatud järkudesse, lähtuvalt metsamaterjali väljaveokoormusest. Väljaveokoormusi hinnatakse perioodiliselt ning sellest tulenevalt täpsustatakse ja muudetakse metsateede järkusi.
- Metsatee vastavuse tagamine seisundinõuetele on kohustuslik. Metsateede süsteemse hooldamisega tagatakse igale teele vastava järgu seisunditase.

- Juhul kui tee on amortiseerunud ja seisundinõuded ei ole hooldamisega saavutatavad, teostatakse rekonstrueerimis- või uuendustööd.
- Metsateel, millel ei ole tagatud nõutav seisunditase ning kus seetõttu on ohutu liiklemine raskendatud, samuti teelõigul, kus liiklemine on metsamajanduslike tööde tõttu ohtlik, tähistatakse see teelõik vastavate liikluskorraldusvahenditega. Juhul kui tähistamisega ei ole võimalik luua tingimusi ohutuks liiklemiseks, metsatee suletakse.

Metsateede ehitus- ja hoiutöödeks vajaliku tee-ehitusmaterjali vajaduse katmiseks on RMK taotlenud Hiiumaa metskonna territooriumil maavara kaevandamise loa Kõrgessaare vallas Suurepsi II mäeeraldisel. Seisuga 01.12.2012 on kaevandamisloa taotlus Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regioonis menetlemisel.

3.5. Puhkevõimalused

Külastuskorralduskava perioodil 2012–2016 suuremaid uute objektide rajamisi puhkealal planeeritud ei ole, ennekõike on eesmärk olemasolevate objektide kvaliteedi tõstmine ja seeläbi kasutusmugavuse suurendamine.

Praeguse külastuskorralduskavaga laieneb puhkeala ühe uue osaala võrra ja see on Sarve-Emmaste osaala. Laienemine on tingitud külastuse korraldusest kaitsealadel, kus on olnud külastusobjektid. Nimetatud osaalale jääb ka kõige külastatavam objekt Sääretirbi telkimisala.

Loodusala rekreatiivsete väärtuste säilitamiseks arvestatakse metsamajanduslike tööde kavandamisel ja teostamisel vastava metsakasutusviisi vajadustega. Raiete planeerimisel kooskõlastatakse teenindus- ja huvitsoonis kavandatavad raied loodushoiuosakonnaga. Eriti hoolikalt peab vaatlema telkimis-, lõkke- ja parkimisplatside-, teede- ning matkaradade-äärsete metsade majandamisega seonduvaid töid.

Loodusala objektidele viiv teedevõrk on hetkel piisav ja teede hooldus toimub vastavalt metsaparanduse hooldus- või renoveerimiskavale.

Võimalusel soovitatakse loodusala teenindus- ja huvitsoonide majandamisel eelistada turbe- ja valikraieid, mis tagavad puhkemetsade säilimise püsimeetsana. Puhkeala varutsoonis olevad raied ei kuulu loodushoiuosakonnaga kooskõlastamisele, kuid ka varutsooni metsi tuleks käsitleda kui potentsiaalseid aktiivselt kasutatavaid puhkemetsi.

foto: KAUPPO KIKKAS

POPULAARSEIM KÜLASTUSOBJEKT –
KÕPU TULETORN.

Hiiumaa metskonna metsaülevaade käskkirjaga määratletakse kvartalite ja eraldiste loetelu, kus ala prioriteediks on rekreatiivne kasutus. Puhkemetsadeks määratakse RMK loodusala teenindus- ja huvitsoonid ning traditsioonilise ja intensiivse kasutusega asulatelähedased metsaosad. Neid majandatakse piirangutega majandatavate metsade põhimõttel.

Kõik loodusala tsoonidesse kavandatud raied tehakse maastikku sobitades. Raie tööde aeg valitakse nii, et võimalikult vähem häirida looduses viibijaid ja võimalikult vähe kahjustada rekreatsiooniks sobivat keskkonda.

Taotletakse maakasutuslepingute sõlmimist riigimaadel paiknevatele tervise- ja spordiradadele. Sõlmitavate lepingutega võetakse kohustus korraldada metsade majandamist kooskõlastatult radade haldajatega.

3.6. Jahindus

Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel lähtutakse põhimõttest, et jahipidamine on üks metsa kasutamise viise, mille korraldamisel peab olema tagatud metsaelustiku mitmekesisuse säilimine, metsa tootlikkuse kasv, uuenevusvõime ja elujõulisus.

Ollakse seisukohal, et seadusega peab olema tagatud sisuliselt töötav regulatsioon maaomaniku esindaja ning jahipiirkonna kasutaja vahelise suhte toimimiseks lepingulisel alusel, maaomanik ei soodusta oma tegevusega ulukikahjustuste tekkimist ja jahipiirkonna kasutaja hoiab ära ülemäärased ulukikahjustused.

Hiiumaa metskonna hallatavad riigimaad on antud jahihenduste kasutusse 9 jahipiirkonnana, kokku 12 800 hektarit. Riigimaa jahinduslikuks kasutamiseks andmisel sõlmitakse jahipiirkondade kasutajatega uued lepingud järgmistel põhimõtetel alusel:

- Määratletakse täpselt jahimaa kasutamist kitsendavad alalised või ajutised territoriaalsed piirangud – looduskaitsepiirangud, puhkealadega seonduvad piirangud ja metsamajandamisega seonduvad piirangud.
- Järgepidevalt hinnatakse sõraliste kahjustusi metsauuendusala ja noorendikes, teavitades jahipiirkondade kasutajaid ülemääraste kahjustuste tekkimisest.
- Jahipiirkondade kasutajaid teavitatakse koprakahjustuste ohust ja koprakahjustustest, kahjustuste likvideerimiseks püstitatakse tähtajad.
- Lepinguga reguleeritakse ulukihoolde tingimused ja kooskõlastatakse rajatiste asukohad.
- Jahipiirkonna kasutajale pandud kohustuste süstemaatilise mittetäitmise korral algatatakse tegevus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamiseks.

Jahinduslikel teemadel on maaomaniku esindajaks maakonnas metsaülevaade. Maaomaniku ning jahipiirkonna kasutaja vahel sõlmitud lepingu tingimuste täitmise kontrollimiseks ning analüüsimiseks arendab RMK jahihaldust.

3.7. Uuendusraied ja metsa vanuselise struktuuri muutused

Hiiumaa metstkonna uuendusraiate maht on kavandatud eraldi männikutele, kuusikutele, kaasikutele, haavikutele ja sanglepikutele kahe majandamiskategooria lõikes:

- Majandatavad metsad.
- Majanduspiirangutega metsad väljaspool kaitstavaid loodusobjekte.

Uuendusraiate arvestuses ei osale 5a boniteedi puistud. Uuendusraied on teoreetiliselt lubatud ka vastavalt kaitse-eeskirjadele kaitstavate loodusobjektide piiranguvööndites ja nendega võrdsustatud aladel. Kuna Hiiumaa kaitsealad koosnevad valdavalt sihtkaitsevöönditest, siis kaitsealadele uuendusraieid kavandatud pole. Samuti pole uuendusraieid kavandatud hall-lepikutesse, kuna see puuliik Hiiumaa riigimetsades praktiliselt puudub.

Uuendusraiate maht on kavandatud pindaliselt. Tagavara on arvutatud vastava peapuuliigi küpsete puistute keskmiste hektaritagavarade kaudu. Uuendusraied pole jagatud lage- ja turbe-raieks. Teoreetilised langid on arvutatud vastavalt metsakorralduse juhendile viie meetodi järgi:

- Ühtlase kasutuse lank – ühtlane raie vastava puuliigi kogu raieringi jooksul.
- Küpsuslank – hetkel küpsete metsade ühtlane raie 10 eeloleva aasta jooksul juurdeküpsemist arvestamata.
- Esimene vanuslank – hetkel küpsete ja valmivate metsade ühtlane raie 20 eeloleva aasta jooksul.
- Teine vanuslank – hetkel küpsete, valmivate ja eelvalmivate metsade ühtlane raie 30 eeloleva aasta jooksul.
- Integraallank – mittelineaarne meetod, mis arvestab paindlikult ebaühtlase vanuselise jaotuse iseärasustega.

Valitud lank on määratud ekspertotsusena, mis arvestab konkreetse puuliigi vanuselist jaotust.

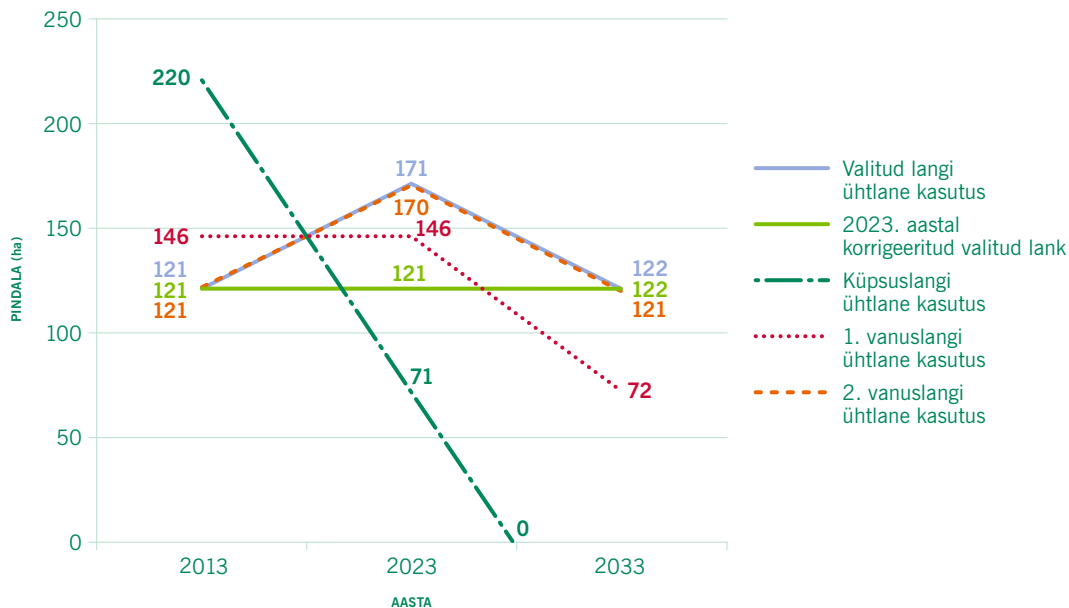
Tabel 16. Uuendusraie langiarvutus majandatavates metsades (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	67	220	146	121	101	121
Kuusk	7	29	16	11	11	15
Kask	49	91	75	64	60	72
Haab	1	2	1	1	2	2
Sanglepp	2	7	4	3	3	6
Kokku	126	349	242	200	177	216

Hiiumaa metsi on majandatud tagasihoidlikult. Seetõttu on majandatavates metsades küpsete puistute osakaal erakordselt kõrge. Raiearvestuses osalevate küpsete männikute osakaal on 28% vastava metsamaa pindalast. Seetõttu on küpsuslank ühtlase kasutuse langist 3,3 korda kõrgem ning vanuslängid oluliselt kahanevad. Valitud langiks võetud 2. vanuslank, ehk küpsete ja juurde küpsevate metsade ühtlane kasutus on venitatud 30 aasta peale. Kuna männikute vanuseline jaotus on alates 60 aastast seejuures küllaltki ühtlane, on 20 aasta jooksul võimalik säilitada ühesugust raiemahtu. Seejuures on küpsete metsade kahanemine siiski paratamatu, kuna hetkel juba küpsete metsade raiet pole otstarbekas venitada enama kui 30 aasta peale. Raiudes 20 aasta jooksul ühtlaselt 120–122 ha aastas, langeb raiutavate küpsete metsade pindala jääk 2200 hektarilt 1220 hektarile. Kui valiksime raiemahuks küpsuslängi, lõppeksid küpsed männikud aastaks 2028.

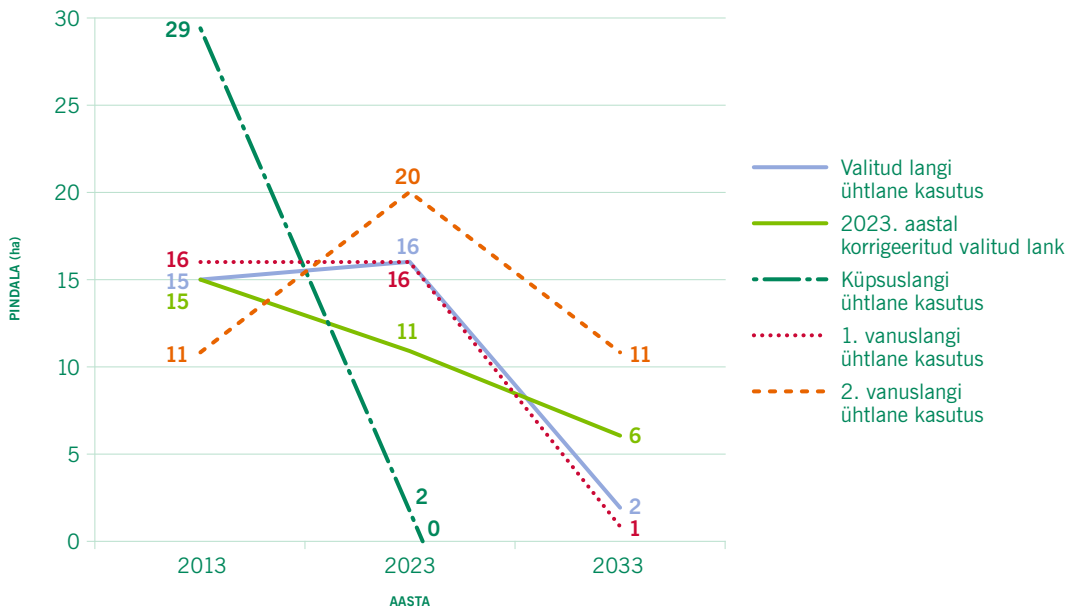
Joonistel 23, 24 ja 25 on näha, missugused oleksid küpsuslängi väärtused männikutes, kuusikutes ja kaasikutes 10 ja 20 aasta pärast juhul, kui joonisel toodud lanke raiutakse ühtlaselt 10 või 20 aastat järjest. Erandiks on 2023. aastal korrigeeritud lank, kus aasta 2023 numbriline väärtus tähistab uuesti valitud lanki aastal 2023.

Joonis 23. Männikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Hiiumaa metskonna kuusikutes on küpsete ja seejuures väga vanade metsade osakaal veelgi kõrgem, olles tervelt 32% raiearvestuses osalevate kuusikute metsamaa pindalast. Küpsuslank on ühtlase kasutuse langist üle 4 korra suurem. Kuna kuusikute puidu kvaliteet kahaneb metsade vananedes männikutest oluliselt kiiremini, on valitud langiks 1. vanuslangi lähedane lank, mis on küpsuslangist poole väiksem, kuid ühtlase kasutuse langist poole suurem. Kuna kuusikute pindala on Hiiumaal majandatavates metsades võrreldes männikute ja kaasikute pindalaga väga tagasihoidlik, siis kavandatud raiemaht 15 ha ja kümne aasta pärast 11 ha aastas sõltub olulisel määral ka lankide paigutusest ning selle mõjurite juhuslikkusest. Väga vanad majandatavad kuusikud võidakse erinevatel põhjustel ka raiumata jätta ja tegelik raiemaht kujuneb kavandatust veelgi marginaalsemaks.

Joonis 24. Kuusikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Kaasikutes on lankide erinevused väiksemad kui okaspuumetsades, kuid raiearvestuses osalevate küpsete kaasikute osakaal on siiski tervelt 23% metsamaa pindalast. Valitud langiks on 1. vanuslangi lähedane lank. Kui raiutaks kaks aastakümnet järjest hetke küpsuslanki, oleks 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk vaid 100 ha. Raiudes esimesed 10 aastat keskmiselt 72 ha aastas ja järgmised 10 aastat keskmiselt 65 ha aastas, on 20 aasta pärast küpsete kaasikute jääk 550 ha.

Joonis 25. Kaasikute langivalikute võrdlus majandatavates metsades (ha)

Majanduspiirangutega metsade raievõimalused on märksa väiksemad kui majandatavates metsades.

Tabel 17. Uuendusraie langiarvutus majanduspiirangutega metsades väljaspool kaitstavaid loodusobjekte (ha)

Puuliik	Langiarvestuse pindalad					Valitud lank
	Ühtlase kasutuse lank	Küpsuslank	1. vanuslank	2. vanuslank	Integraallank	
Mänd	12	33	23	19	17	19
Kuusk	1	6	4	3	2	5
Kask	3	8	6	5	4	6
Sanglepp		1	1		1	
Kokku	16	48	34	27	24	30

foto: KAUPU KIKKAS

RMK HARVESTER HARVENDUSRAIET TEOSTAMAS, PUTKASTE METSANDIK.

Tabelis 18 on toodud Hiiumaa metstkonnas aastateks 2013–2032 kavandatud uuendusraie pindalade ja tagavarade kokkuvõte.

Tabel 18. Kavandatud keskmine uuendusraiate maht aastas (ha)

Puuliik	Aastateks 2013–2022 keskmiselt aastas						Aastateks 2023–2032 keskmiselt aastas	
	Majandatavad metsad		Majanduspiirangutega metsad		Kokku			
	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)	Pindala (ha)	Tagavara (tm)
Mänd	121	33 500	19	4 700	140	38 200	140	38 200
Kuusk	15	4 200	5	1 200	20	5 400	16	4 300
Kask	72	15 900	6	1 400	78	17 300	71	15 700
Haab	2	500			2	500		
Sanglepp	6	1 300			6	1 300	2	400
Kokku	216	55 400	30	7 300	246	62 700	229	58 600

foto: KAUPO KIKKAS

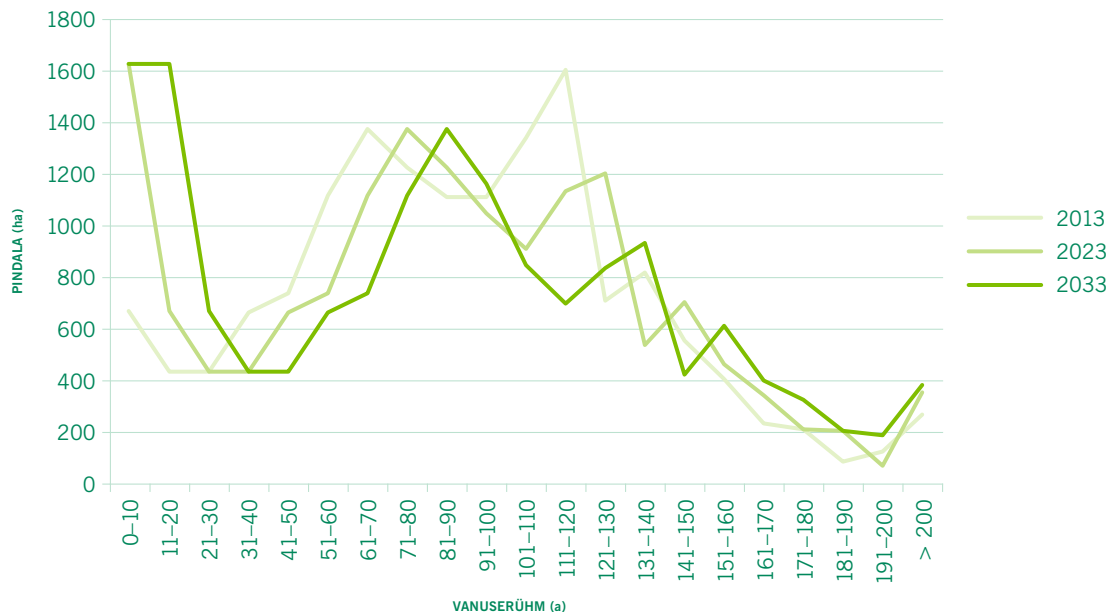

METSIK RENEE ARON METSAMATERJALI LAO TAUSTAL, PUTKASTE METSANDIK.

Joonistel 26, 27 ja 28 on toodud männikute, kuusikute ja kaasikute metsamaa vanuseline jaotus 10 ja 20 aasta pärast, arvestades metsade loomulikku vananemist ning kavandatud uuendusraiate mahtu. Arvutused on tehtud eeldusel, et majanduspiirangud ei muutu ja raiutud metsad uuendatakse või uuenevad kasvukohatüübile kõige sobivama puuliigiga.

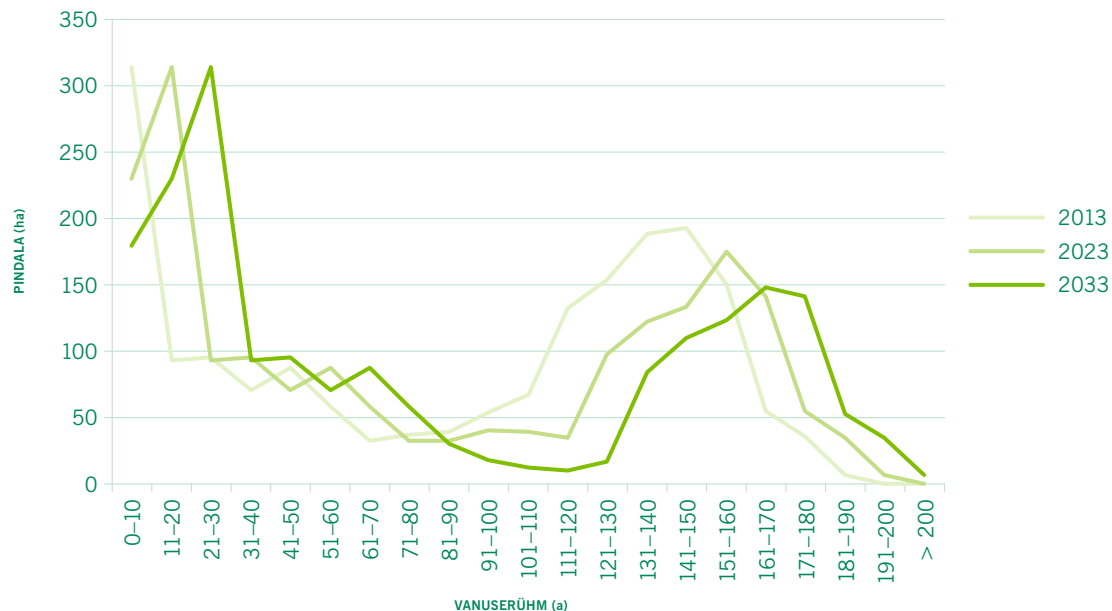
Männikute vanuseline jagunemine on kahe maksimumiga, millest noorema moodustavad 60–70 aasta vanused ja vanema 110–120-aastased männikud. 20 aastaga saavad nooremast maksimumist valmivad metsad, vanem maksimum muutub raiete tõttu oluliselt madalamaks, jäädes kaitstavate metsade suure osakaalu tõttu siiski küllalt esinduslikuks. Rangelt kaitstavate metsade tõttu suureneb ka väga vanade männikute osakaal. Oluliselt kasvab noorte männikute osakaal, mis tulevad raiutud majandatavate männikute asemele.

Joonis 26. Männikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

Kuusikuid on Hiiumaal vähe ja valdav osa neist on kas väga noored või väga vanad. Nii saab see olema ka 20 aasta pärast, kuna vanadest kuusikutest on oluline osa range kaitse all. Väheneb noorte kuusikute osakaal. Seni on kuuske ulukikahjustuste tõttu istutatud ka endistele männikute aladele, edaspidi üritatakse seda vältida.

Joonis 27. Kuusikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

Kaasikute vanuselina jaotus on varieeruv. Väga palju on noori kaasikuid ja metsi vanuses 60–80 aastat. 20 aastaga saavad noortest kaasikutest keskealised. Suur osa küpsetest kaasikutest raiutakse ning vanemate metsade jaotus muutub ühtlasemaks. Rangelt kaitstavate metsade arvel kasvab üle 100-aastaste kaasikute osakaal.

Joonis 28. Kaasikute vanuselise jagunemise muutumine aastatel 2013–2033 (ha)

3.8. Aastane puidukasutuse maht

Hiiumaa metstkonna prognoositavast aastasest puidukasutuse mahust annab ülevaate tabel 19.

Tabel 19. Aastane keskmine puidukasutuse maht (tm)

Raieliik	Maht (tm)
Uuendusraie	53 500
Harvendusraie	10 500
Sanitaarraie	200
Trassiraie ja raadamine	2 000
Kokku	66 200

Sellest mahust on prognoositavalt: 37% palki, 51% paberipuitu ja 12% küttepuitu. Kasvukohtadesse jaotumise alusel tehtud analüüsist lähtuvalt on võimalik kasutada 10% uuendusraiete, trassiraiete ja raadamistega kaasnevaid raidmeid, prognoosi kohaselt keskmiselt 400 tm aastas.

foto: KAUPO KIKKAS

RMK METSAMATERIAALI LADU SADAMAS LAEVALE LAADIMIST OOTAMAS, LEHTMA, KÄRDLA METSANDIK.

3.9. Piirangute mõju puidukasutuse mahule ja tuludele

Hiiumaa metstkonnas on metsamajanduslikuks kasutamiseks 13 395 hektarit majandatavat ning 2741 hektarit majanduspiirangutega metsa. Jätkuva ja ühtlase metsakasutuse korral, arvestades seniseid õigusaktidega seatud piiranguid, saaks igal aastal müüa 66 200 tm metsamaterjale, prognoositava müügisummaga 2,3 miljonit eurot.

Eesti metsanduse arengukavas aastani 2020 toodud analüüsi kohaselt annab iga tihumeeter töödeldud puitu riigikassasse 8,9 eurot mitmesuguseid makse. Seega toob Hiiumaa metstkonna puidu müügimaht riigikassasse arvestuslikult 0,6 miljonit eurot aastas. Iga tihumeetri puidu töötlemisega luuakse 34,5 eurot lisandväärtust. Seega loob Hiiumaa metstkonna puidu müügimaht lisandväärtust 2,2 miljonit eurot aastas.

Hiiumaa metstkonnas on 01.10.2012 seisuga looduskaitseliste piirangute tõttu metsamajanduslikust kasutusest välja lülitatud 31% ehk 7238 hektarit rangelt kaitstavat metsa. RMK mõistab nende metsade ja kaitsemeetmete tähtsat rolli keskkonna ja mitmekesisuse kaitsmisel, kuid järgnevalt peetakse vajalikuks analüüsida nende kaitsemeetmete maksumust ja majanduslikku mõju.

Hiiumaa metstkonna rangelt kaitstavate metsade pikaajalise puidutoodangu analüüsist nähtub, et igal aastal jääb puidukasutusse tulemata ligi 20 000 tihumeetrit metsamaterjale. Metsamaterjalide keskmiseks müügihinnaks prognoositakse 0,8 miljonit eurot aastas. Seda arvestades jääb rangelt kaitstavast metsast kasutusse võtmata puidu arvelt riigikassasse maksude näol tulemata 175 000 eurot aastas ja metsatööstuses loomata lisandväärtust 0,7 miljoni euro eest aastas.

Arvestades Hiiumaa metstkonnas hetkel projekteeritavate kaitsealade mahuks 351 hektarit, saab range kaitse rakendamise korral järgmised keskmised näitajad: 1 hektari metsa range kaitse viib puidukasutusest välja 2,70 tihumeetrit aastas; 1 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 105 eurot aastas; 351 hektari range kaitse viib puidukasutuses välja 950 tihumeetrit aastas; 351 hektari range kaitse vähendab puidukasutuse tulu 37 000 eurot aastas.

Maamaksu kadu looduskaitseliste piirangute eest, mis hetkel omavalitsustel saamata jääb, on rangelt kaitstavate maade eest 40 000 eurot, majanduspiirangutega maade arvelt 1500 eurot, kokku 41 500 eurot. Tulevikus veel lisanduva 351 hektari range kaitse alla võtmisega võib kaasneda maamaksu vähenemine veel 1700 eurot aastas.

3.10. Metsamajanduslik tööhõive

Hiiumaa metskonna majandatavates ja majanduspiirangutega metsades metsamajandustööde aastaringseks teostamiseks kulub aastas keskmiselt 25 inimtööaastat. Inimtööaasta väljendab konkreetse töömahu alusel kalkuleeritud aastast tööjõuvajadust. Hiiumaa metskonna metsa-uuendustööde ja noorendike hooldustööde aastamahu teostamiseks on vaja 5 inimtööaastat. Metsaraie-, kokkuveo- ja puidu väljaveotööde aastamahu teostamiseks on vaja 15 inimtööaastat. Metsaparendustööde aastamahu teostamiseks vajatakse 5 inimtööaastat.

Rangelt kaitstava metsa mittemajandamine vähendab metsamajanduslikku tööhõivet hinnanguliselt 10 inimtööaasta ulatuses.

Eesti metsanduse arengukava aastani 2020 analüüside alusel tekitab 1 miljoni kuupmeetri puidu varumine, transport ja töötlemine vähemalt 2350 töökohta. Selle näitaja kohaselt tekitab Hiiumaa metskonnas varutatav metsamaterjal metsasektoris vähemalt 150 töökohta. Hetkel rangelt kaitstavate metsade puidukasutuse piirang jätab metsasektoris loomata 45 töökohta.

foto: KAUPPO KIKKAS

HARVESTERI OPERAATOR SERGEI GRAB JA PRAAKER MÄRT RAJAVEER TÖÖPLAANE ARUTAMAS, PUTKASTE METSANDIK.

RMK
Viljandi mnt 18b
11216 Tallinn, Eesti
Tel +372 676 7500
www.rmke.ee

TEKST:
RMK

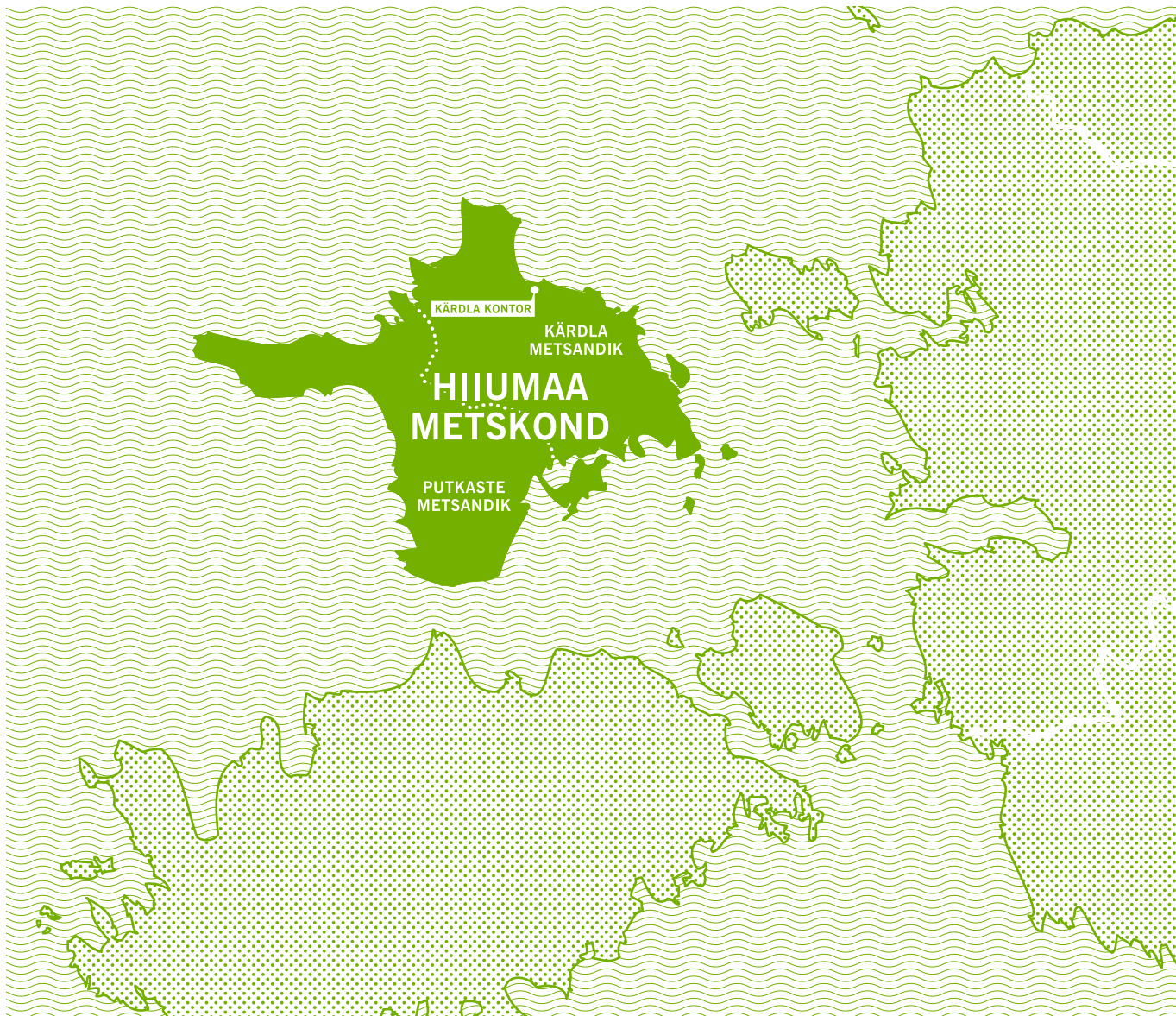
MAKETT, INFOGRAAFIKA:
© DF 2012–2013
www.df.ee

FOTOD:
Lea Tammik (esikaas)
Kaupo Kikkas

ŠRIFT:
News Gothic BT,
© 1990–2003 Bitstream Inc.
ja © 2008 ParaType Inc.
Kõik õigused kaitstud.

PABER:
Keaykolour Recycled Chalk (kaaned),
Scandia 2000 Natural (sisu).

TRÜKK:
Printon Trükikoda

RMK Hiiumaa metskond
Väike-Tiigi 8
92411 Kärbla
Tel 676 7996
hiiumaa@rmk.ee

